

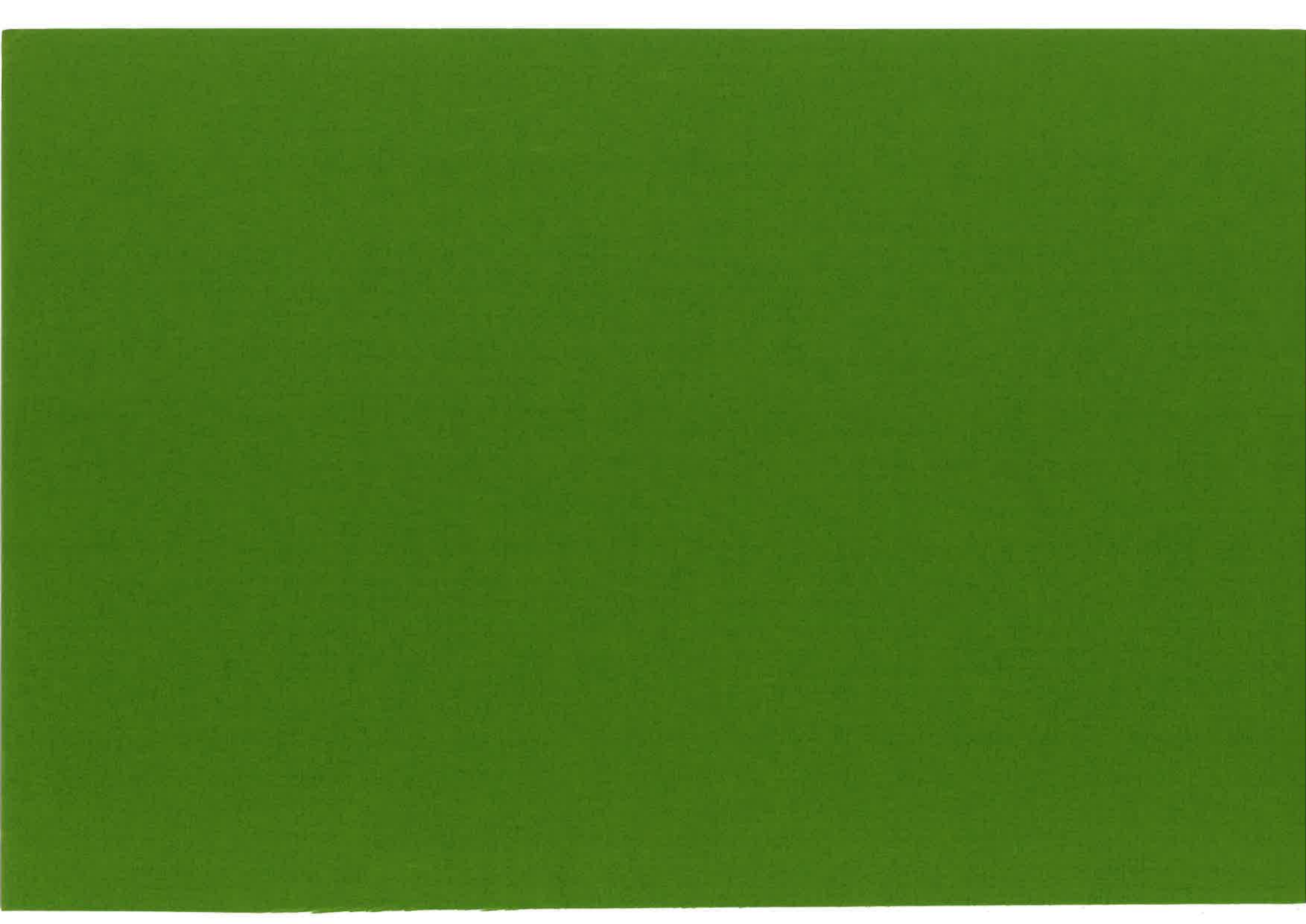
K N N V

De

Kemphaan

Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave.
2. Voorwoord.
3. *R. Willemse*,
De vegetatie van de Blazekoppolder.
11. *W. Kuijs*,
Fungi op stobben van Canada-populieren op de Haagdijk
bij 's-Gravenpolder, verslag over 1985 en 1986.
23. *J. Waanders*,
De Huiszwaluw als broedvogel van oostelijk Zuid-Beveland
in 1987.
30. *J. Waanders*,
De Huiszwaluw als broedvogel op Noord-Beveland in 1988.
34. *J. Waanders*,
Slaapplaatsen van Blauwe Kiekendieven op de Bevelanden
in de winter van 1987/1988.
40. *G. van der Vliet*,
Broedvogels van Kwistenburg en enkele Schengekreken.
53. *J. Waanders*,
Broedvogels van het Zwartsluisje bij Goes.
- 57 Adressenlijst.

De Kemphaan is een uitgave van de K.N.N.V.- afdeling Beveland.

Goes, december 1989.

Voorwoord.

Voor U ligt het vijfde nummer van de Kempphaan. De artikelen hierin geven een beeld van het vele werk dat door de verschillende werkgroepen van de afdeling is verricht.

Het bestuur hoopt dat dit verslag voor veel lezers aanleiding zal zijn zich aan te sluiten bij één van de werkgroepen, waarvoor U zich bij de werkgroepleden of bij één van de bestuursleden kunt opgeven. Een adressenlijst treft U achterin dit nummer aan.

Wij zijn de leden van de werkgroepen zeer erkentelijk voor het vele werk dat ze hebben verzet en hopen dat de Kempphaan nog een lang leven zal zijn beschoren.

Het bestuur.

De vegetatie van de Blazekoppolder

Reimond Willemse

Inleiding

De Blazekoppolder is een klein grasland van enkele hektaren bij Ovezande. Vanuit Ovezande de Groene dijk volgend komt men bij dit gebied, wat zich tevens langs het spoorlijntje Goes-Borsele bevindt. De polder is enkele jaren geleden aangekocht door Natuurmonumenten en wordt beweid met schapen.

Het interessante van dit gebied zijn de verschillende overgangen, zoals die b.v. ook veel in de Yerseke Moer te vinden zijn, namelijk: nat-droog, hoog-laag, zoet-zout. Juist op deze overgangen groeien vaak interessante planten.

Het gebied wordt overheerst door diverse grassoorten (in totaal 22 soorten), verder zijn ook verschillende russen en diverse andere planten te vinden.

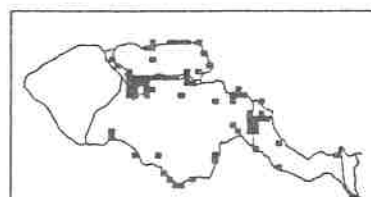
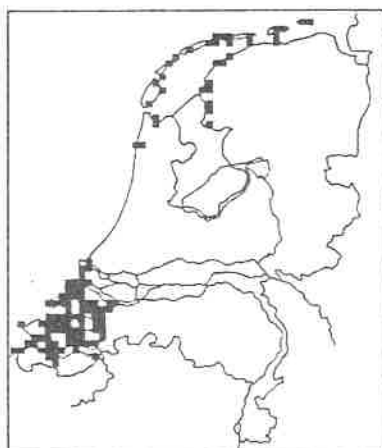
Onderscheiden kunnen worden:

- riet / biezenvoet
- zilt grasland
- graslandvegetatie met zoutmijdende planten
- reliëfrijk grasland

Deze vier grenzen aan elkaar en lopen dus in elkaar over.

De riet / biezenvoet bestond voornamelijk uit riet en ruwe bies. Hiertussen stond o.a. ook lidrus en het in Zeeland zeldzame pijptorkruid. De betreffende vegetatie bevond zich in het midden van de polder.

In het zilte grasland kan men soorten aantreffen als dunstaart, melkkruid, kweldergras, schijnspurrie en zilte rus.

De verspreiding van dunstaart over Nederland en Midden-Nederland

Volgens het rapport van de PPD "de vegetatie van Midden-Zeeland" is de dunstaart een grassoort die gebonden is aan een periodiek uitdrogende zilte bodem. In Nederland komt de soort vrijwel uitsluitend voor in het Waddengebied en de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden. Opvallend is dat de soort op Walcheren vrijwel geheel ontbreekt.

De graslandvegetatie met zoutmijdende planten geeft soorten te zien zoals: mannagras, zomprus, waterbies, rode waterereprijs, moeraszoutgras, pinksterbloem etc.

Veel soorten uit dit graslandtype komen elders in Nederland algemeen voor, maar zijn juist in Midden-Zeeland relatief zeldzaam.

zilverschoon

Het reliëfrijke grasland bevindt zich aan de randen van de polder waar het aan een kant grenst aan een dijk en aan een andere kant aan een spoorlijn. De vegetatie hiervan wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een groot aantal algemene graslandplanten. De dijkhelling wordt vrij intensief door de schapen begraaasd. Behalve veel algemene planten werden hier geen meer zeldzame planten gevonden.

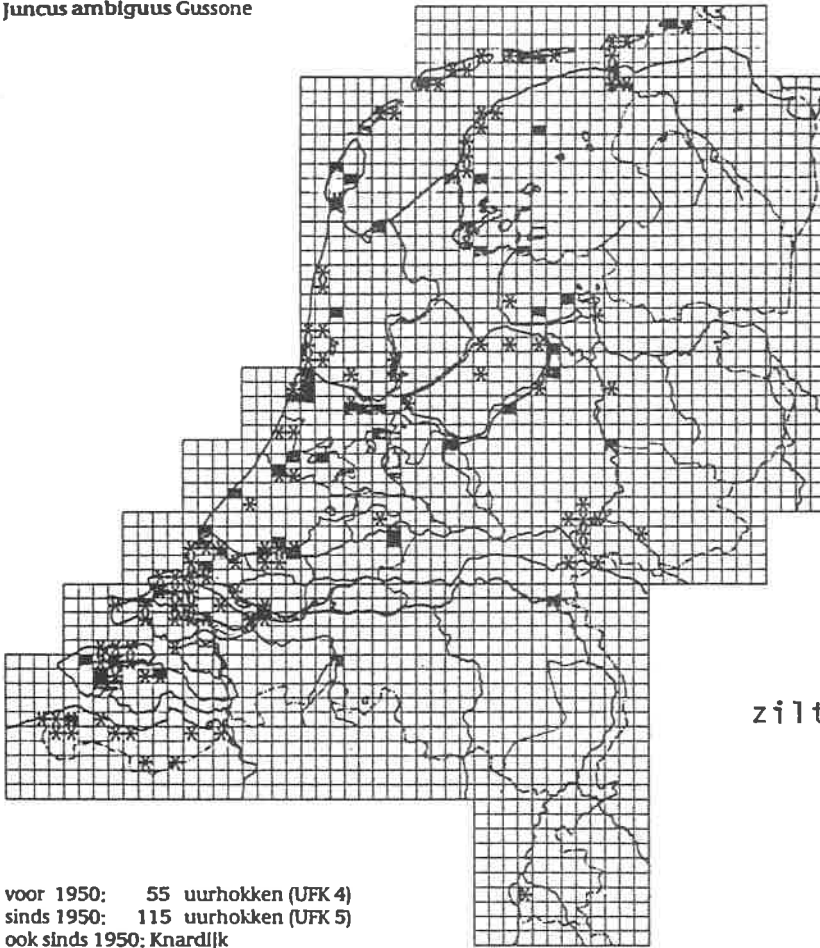
bitterzoet

Veel interessante planten worden, zoals eerder geschreven, gevonden in de overgangszones.

Een voorbeeld hiervan is de veldgerst, wat hier voorkwam op de overgangszone zout-zoet. Deze veldgerst is in Zeeland veel algemener dan in de rest van Nederland.

Een andere interessante soort is de zilte greppelrus, een soort die voornamelijk langs de kust voorkomt. Deze soort werd vroeger samen met de greppelrus tot één soort gerekend.

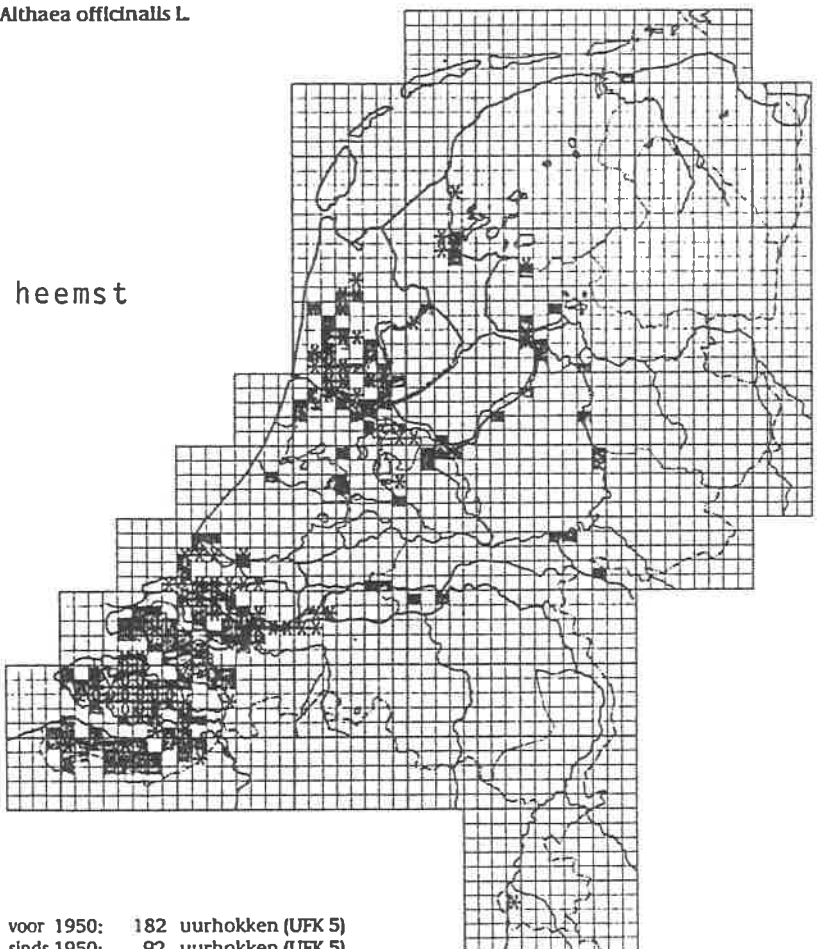
Juncus ambiguus Gussone

zilte greppelrus

- voor 1950: 55 uurhokken (UFK 4)
- * sinds 1950: 115 uurhokken (UFK 5)
- ook sinds 1950: Knardijk

Althaea officinalis L.

heemst

- voor 1950: 182 uurhokken (UFK 5)
- * sinds 1950: 92 uurhokken (UFK 5)

Ook Heemst werd in het gebied langs een sloot gevonden. Deze soort wordt aangetroffen onder stikstofrijke, brakke omstandigheden. De achteruitgang na 1950 is mogelijk het gevolg van de verkaveling van het landschap na de overstromingen van 1944 en 1953.

Resultaten

In 1984 zijn in het gebied 108 soorten gevonden. Er werden twee bezoeken gebracht aan het gebied, namelijk op 12 mei en op 18 augustus. Bij de inventarisaties is gewerkt met streeplijsten. De resultaten worden weergegeven in de hierna volgende soortenlijst. De naamgeving is volgens de 20^e druk van de flora van Heukels / Van der Meijden. Achter de soorten is nog een code aangegeven, bestaande uit drie cijfers. Deze cijfers geven een vergelijking tussen de landelijke uurhokfrequentieklasse (UFK) anno 1930 en 1980 en de kilometerhokfrequentieklasse (KFK) anno 1980 voor Midden-Zeeland (Walcheren en Noord- en Zuid-Beveland). Voor de landelijke situatie is hiervoor uitgegaan van de uurhokfrequentieklasse van de Standaardlijst van de Nederlandse flora. Voor Midden-Zeeland is uitgegaan van de kilometerhokfrequentieklasse uit "de vegetatie van Midden-Zeeland" van de PPD.

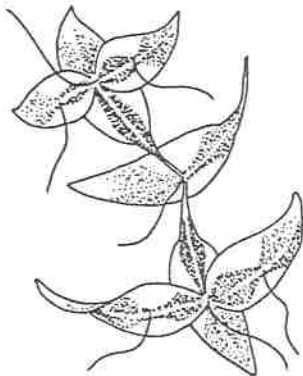
De indeling in frequentieklassen is als volgt:

klasse	aantal uurhokken (landelijk)	aantal kilometerhokken (Midden-Zeeland)
0	0	0
1	1 - 3	1
2	4 - 10	2 - 3
3	11 - 29	4 - 13
4	30 - 79	14 - 33
5	80 - 189	34 - 66
6	190 - 410	67 - 165
7	411 - 710	166 - 297
8	711 - 1210	298 - 462
9	1211 - 1677	463 - 661

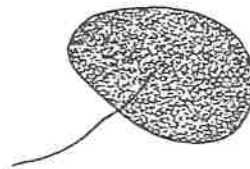
- a = landelijke zeldzaamheid (UFK) anno 1930
b = landelijke zeldzaamheid (UFK) anno 1980
c = zeldzaamheid in Midden-Zeeland (KFK) anno 1980

Literatuur

- Heukels / Van der Meijden, Flora van Nederland, 1983
- Van Haperen, De vegetatie van Midden-Zeeland, 1983, PPD
- Van der Meijden c.s., Standaardlijst van de Nederlandse flora, 1983
- J.Mennema e.a., Atlas van de Nederlandse flora deel 2, zeldzame en vrij zeldzame planten

puntkroos

klein kroos

Soortenlijst:

		<u>a</u>	<u>b</u>	<u>c</u>
1. Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>	9	9	9
2. Fioringras	<i>Agrostis capillaris</i>	8	8	7
3. Gewoon struisgras	<i>Agrostis stolonifera</i>	8	8	9
4. Geknikte vossestaart	<i>Alopecurus geniculatus</i>	8	8	9
5. Heemst	<i>Althaea officinalis</i>	5	4	5
6. Reukgras	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	9	9	6
7. Fluitekruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>	9	9	9
8. Glanshaver	<i>Arrhenatherum elatius</i>	8	8	9
9. Bijvoet	<i>Artemisia vulgaris</i>	8	8	9
10. Spiesmelde	<i>Atriplex prostata</i>	8	8	9
11. Madeliefje	<i>Bellis perennis</i>	9	9	9
12. Zachte dravik	<i>Bromus hordeaceus ssp. hord.</i>	9	9	9
13. Heggerank	<i>Bryonia cretica</i>	6	5	7
14. Haagwinde	<i>Calystegia sepium</i>	9	9	9
15. Herderstasje	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	9	9	9
16. Pinksterbloem	<i>Cardamine pratensis</i>	8	8	5
17. Valse voszegge	<i>Carex cuprina</i>	7	7	9
18. Gewone hoornbloem	<i>Cerastium fontanum</i>	9	9	9
19. Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>	9	9	9
20. Speerdistel	<i>Cirsium vulgare</i>	9	9	9
21. Akkerwinde	<i>Convolvulus arvensis</i>	8	8	9
22. Grote varkenskers	<i>Coronopus squamatus</i>	7	7	9
23. Klein streepzaad	<i>Crepis capillaris</i>	8	8	9
24. Kamgras	<i>Cynosurus cristatus</i>	9	8	8
25. Kroppaar	<i>Dactylus glomerata</i>	9	9	9
26. Gewone waterbies	<i>Eleocharis palustris ssp. pal.</i>	8	8	6
27. Slanke waterbies	<i>Eleocharis pal. ssp. uniglumis</i>			
28. Strandkweek	<i>Elymus Pycnanthus</i>	6	6	9
29. Kweek	<i>Elymus repens</i>	9	9	9
30. Harig wilgeroosje	<i>Epilobium hirsutum</i>	9	9	9
31. Kleinbloemige basterdwederik	<i>Epilobium parviflorum</i>	8	8	7
32. Heermoes	<i>Equisetum arvense</i>	9	9	9
33. Lidrus	<i>Equisetum palustre</i>	9	9	6
34. Koninginnekruid	<i>Eupatorium cannabinum</i>	9	8	7
35. Rietzwenkgras	<i>Festuca arundinacea</i>	7	7	9
36. Rood zwenkgras	<i>Festuca rubra ssp. arun.</i>	9	9	9

		<u>a</u>	<u>b</u>	<u>c</u>
37. Kleefkruid	<i>Galium aparine</i>	9	9	9
38. Moeraswalstro	<i>Galium palustre</i>	?	?	6
39. Melkkruid	<i>Glaux maritima</i>	6	6	6
40. Hondsdraf	<i>Glechoma hederacea</i>	9	9	9
41. Mannagras	<i>Glyceria fluitans</i>	9	9	7
42. Gewone witbol	<i>Holcus lanatus</i>	9	9	9
43. Veldgerst	<i>Hordeum secalinum</i>	6	6	8
44. Zilte greppelrus	<i>Juncus ambiguus</i>	4	5	?
45. Zomprus	<i>Juncus articulatus</i>	8	8	7
46. Greppelrus	<i>Juncus bufonius</i>	8	8	7
47. Zilte rus	<i>Juncus gerardii</i>	6	6	9
48. Zeegroene rus	<i>Juncus inflexus</i>	7	7	8
49. Witte dovenetel	<i>Lamium album</i>	9	9	8
50. Veldlathyrus	<i>Lathyrus pratensis</i>	8	8	9
51. Klein kroos	<i>Lemna minor</i>	9	9	7
52. Puntkroos	<i>Lemna trisulca</i>	8	8	5
53. Herfstleeuwetand	<i>Leontodon autumnalis</i>	9	9	7
54. Vlasbekje	<i>Linaria vulgaris</i>	8	8	6
55. Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>	9	9	9
56. Groot kaasjeskruid	<i>Malva sylvestris</i>	7	7	8
57. Schijfkamille	<i>Matricaria discoidea</i>	8	9	9
58. Echte kamille	<i>Matricaria recutita</i>	8	8	9
59. Watermunt	<i>Mentha aquatica</i>	9	8	8
60. Slanke waterkers	<i>Nasturtium microphyllum</i>	7	7	6
61. Pijptorkruid	<i>Oenanthe fistulosa</i>	7	7	3
62. Dunstaart	<i>Parapholis strigosa</i>	5	5	6
63. Rietgras	<i>Phalaris arundinacea</i>	8	8	7
64. Riet	<i>Phragmites australis</i>	9	9	9
65. Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>	9	9	9
66. Grote weegbree	<i>Plantago major</i>	9	9	9
67. Straatgras	<i>Poa annua</i>	9	9	9
68. Veldbeemdgras	<i>Poa pratensis</i>	9	9	9
69. Ruw beemdgras	<i>Poa trivialis</i>	9	9	9
70. Varkensgras	<i>Polygonum aviculare</i>	9	9	9
71. Grauwe abeel	<i>Populus canescens</i>	6	6	7
72. Zilverschoon	<i>Potentilla anserina</i>	9	9	9
73. Stomp kweldergras	<i>Puccinellia distans ssp dist.</i>	6	7	8
74. Gewoon kweldergras	<i>Puccinellia maritima</i>	6	6	7

		<u>a</u>	<u>b</u>	<u>c</u>
75. Heelblaadjes	<i>Pulicaria dysenterica</i>	7	7	8
76. Scherpe boterbloem	<i>Ranunculus acris</i>	9	9	9
77. Kruipende boterbloem	<i>Ranunculus repens</i>	9	9	9
78. Behaarde boterbloem	<i>Ranunculus sardous</i>	6	5	8
79. Blaartrekkende boterbloem	<i>Ranunculus sceleratus</i>	8	8	9
80. Akkerkers	<i>Rorippa sylvestris</i>	7	7	6
81. Dauwbraam	<i>Rubus caesius</i>	7	7	?
82. Kluwenzuring	<i>Rumex conglomeratus</i>	8	8	7
83. Krulzuring	<i>Rumex crispus</i>	9	9	9
84. Ridderzuring	<i>Rumex obtusifolius</i>	8	9	9
85. Moeraszuring	<i>Rumex palustris</i>	6	5	5
86. Schietwilg	<i>Salix alba</i>	8	8	9
87. Grauwe wilg	<i>Salix cinerea</i>	8	8	8
88. Ruwe bies	<i>Scirpus lacustris</i>			
	<i>ssp tabernaemontani</i>	6	6	7
89. Smalbladig kruiskruid	<i>Senecio erucifolius</i>	6	6	9
90. Gewone raket	<i>Sisymbrium officinale</i>	9	9	9
91. Bitterzoet	<i>Solanum dulcamare</i>	9	9	8
92. Zwarte nachtschade	<i>Solanum nigrum</i>	9	9	8
93. Brosse melkdistel	<i>Sonchus asper</i>	8	8	9
94. Gewone melkdistel	<i>Sonchus oleraceus</i>	9	9	9
95. een schijnspurrie	<i>Spergularia spec.</i>	9	9	9
96. Vogelmuur	<i>Stellaria media</i>	9	9	9
97. Paardebloem	<i>Taraxacum officinale</i>	9	9	9
98. Kleine morgenster	<i>Tragopogon pratensis ssp minor</i>	4	4	8
99. Kleine klaver	<i>Trifolium dubium</i>	9	9	9
100. Aardbeiklaver	<i>Trifolium fragiferum</i>	7	7	7
101. Witte klaver	<i>Trifolium repens</i>	9	9	9
102. Moeraszoutgras	<i>Triglochin palustris</i>	7	6	5
103. Gewone brandnetel	<i>Urtica dioica</i>	9	9	9
104. Kleine brandnetel	<i>Urtica urens</i>	9	9	8
105. Echte valeriaan	<i>Valeriana officinalis</i>	9	8	6
106. Rode water-ereprijs	<i>Veronica catenata</i>	4	6	6
107. Klimopereprijs	<i>Veronica hederifolia</i>	?	?	5
108. Grote ereprijs	<i>Veronica persica</i>	7	7	9

Fungi op stobben van Canada-populieren op de Haagdijk bij 's-Gravenpolder

Verlag over 1985 en 1986 - Wim Kuijs

Verlag over 1985.

Inleiding

In de loop van 1985 is er in de situatie weinig verandering gekomen. Het beheer van de dijk is hetzelfde gebleven en aan de stobben werd door de beheerder (Natuurmonumenten) niets gedaan. Lastig, maar wel belangrijk, is het begroeien van de stobben door brandnetel, dauwbraam en kleefkruid. Dit begroeien voorkomt uitdrogen, maar bemoeilijkt het inventariseren.

Methode van onderzoek

Deze is hetzelfde gebleven als in vorige jaren. De inventarisaties vonden plaats op:

1 ^e 28 januari	7 ^e 31 juli
2 ^e 11 maart	8 ^e 26 augustus
3 ^e 4 april	9 ^e 24 september
4 ^e 3 mei	10 ^e 14 november
5 ^e 10 juni	11 ^e 19 december
6 ^e 2 juli	

Resultaten

Resultaat 1^e inventarisatie op 28 januari 1985.

Deze inventarisatieronde vond plaats kort na het intreden van de dooi en het verdwijnen van de sneeuwlaag. Zij had tot doel te zien hoe *Flammulina velutipes* zich in deze winterperiode heeft gehouden. Zij bevonden zich nog in goede staat; op de zuidzijde van de dijk vonden wij ze op negen stobben (= 5,6%) en op de noordzijde op acht stobben (= 5,0%), Verder nog wat *Chondrostereum purpureum* en enkele *Bjerkandera adusta*.

Resultaat 2^e inventarisatie op 11 maart 1985.

Deze leverde geen resultaten op.

Resultaat 3^e inventarisatie op 4 april 1985.

Ook deze inventarisatieronde leverde geen resultaten op.

Resultaat 4^e inventarisatie op 3 mei 1985.

Deze zou de moeite niet waard geweest zijn als wij geen *Peziza cerea* hadden gevonden op stobbe 27^b op de zuidzijde van de dijk. Deze soort werd gedetermineerd door dr. J. van Brummelen van het Rijksherbarium te Leiden. Wij hebben deze soort nog niet eerder op Zuid-Beveland aangetroffen.

Resultaat 5^e inventarisatie op 10 juni 1985.

Ook deze inventarisatie leverde weinig op. Het was wel vochtig geweest, maar tevens erg koud.

Resultaat 6^e inventarisatie op 2 juli 1985.

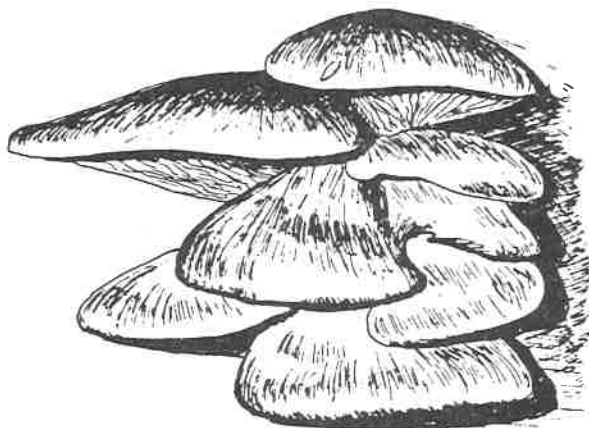
Bij deze gelegenheid werd alleen de zuidzijde gecontroleerd; ik had namelijk geen hulp.

<u>Zuidzijde</u>	<u>aantal stobben</u>	<u>%</u>
<u>soort</u>		
<i>Ejerkandera adusta</i>	3	1,9
<i>Chondrostereum purpureum</i>	10	6,3
<i>Coprinus disseminatus</i>	2	1,3
<i>Coprinus micaceus</i>	1	0,6
<i>Hymenoscyphus calyculus</i>	1	0,6
<i>Psathyrella candolleana</i>	1	0,6
<i>Scutellinia scutellata</i>	17	10,6
<i>Xylaria hypoxylon</i>	1	0,6

Resultaat 7^e inventarisatie op 31 juli 1985.

De resultaten hiervan zijn niet noemenswaard, behalve de vondst van een nieuwe soort, namelijk *Mollisia cinerea*.

Oesterzwam

Resultaat 8e inventarisatie op 26 augustus 1985.

<u>Zuidzijde</u>	aantal	%	aantal	%	<u>Noordzijde</u>
<u>Soort</u>	<u>stobben</u>		<u>stobben</u>		
<i>Bjerkandera adusta</i>	7	4,2	-	-	
<i>Chondrostereum purpureum</i>	-	-	2	1,3	
<i>Coprinus disseminatus</i>	-	-	9	5,4	
<i>Cudoniella aciculare</i>	1	0,6	-	-	
<i>Dacrymyces stillatus</i>	1	0,6	-	-	
<i>Ganoderma applanatum</i>	-	-	1	0,6	
<i>Hymenoscyphus calyculus</i>	1	0,6	-	-	
<i>Mycena leptcephala</i>	1	0,6	-	-	
<i>Peziza repanda</i>	1	0,6	-	-	
<i>Pluteus salicinus</i>	1	0,6	-	-	
<i>Scutellinia scutellata</i>	34	20,4	-	-	
<i>Xylaria hypoxylon</i>	3	1,9	-	-	

Resultaat 9e inventarisatie op 24 september 1985.

<u>Zuidzijde</u>	aantal	%	aantal	%	<u>Noordzijde</u>
<u>Soort</u>	<u>stobben</u>		<u>stobben</u>		
<i>Bjerkandera adusta</i>	13	7,8	3	1,9	
<i>Calocera cornea</i>	-	-	1	0,6	
<i>Chondrostereum purpureum</i>	-	-	8	5,0	
<i>Coprinus disseminatus</i>	-	-	10	6,3	
<i>Coprinus micaceus</i>	3	1,9	1	0,6	
<i>Cyathicula coronata</i>	-	-	1	0,6	
<i>Dacrymyces stillatus</i>	-	-	1	0,6	
<i>Ganoderma applanatum</i>	-	-	1	0,6	
<i>Hymenoscyphus calyculus</i>	-	-	13	7,8	
<i>Peziza repanda</i>	2	1,3	2	1,3	
<i>Pluteus salicinus</i>	-	-	1	0,6	
<i>Psathyrella candolleana</i>	1	0,6	2	1,3	
<i>Scutellinia scutellata</i>	2	1,3	7	4,2	
<i>Trametes versicolor</i>	-	-	1	0,6	
<i>Xylaria hypoxylon</i>	16	9,6	36	21,6	

Resultaat 10^e inventarisatie op 14 november 1985.

<u>Zuidzijde</u>	aantal	%	aantal	<u>Noordzijde</u>
<u>Soort</u>	<u>stobben</u>		<u>stobben</u>	%
<i>Ascocoryne sarcoides</i>	10	6,3	1	0,6
<i>Bjerkandera adusta</i>	11	6,9	6	3,8
<i>Chondrostereum purpureum</i>	6	3,8	4	2,5
<i>Calocera cornea</i>	1	0,6	1	0,6
<i>Crepidotus variabilis</i>	-	-	1	0,6
<i>Coprinus lagopus</i>	1	0,6	-	-
<i>Coprinus micaceus</i>	2	1,3	2	1,3
<i>Flammulina velutipes</i>	-	-	2	1,3
<i>Ganoderma applanatum</i>	-	-	1	0,6
<i>Hymenoscyphus calyculus</i>	-	-	1	0,6
<i>Kuehneromyces mutabilis</i>	1	0,6	-	-
<i>Mycena filipes</i>	-	-	1	0,6
<i>Peziza repanda</i>	6	3,8	7	4,4
<i>Pleurotus ostreatus</i>	2	1,3	1	0,6
<i>Schizopora paradoxa</i>	-	-	1	0,6
<i>Scutellinia scutellata</i>	2	1,3	2	1,3
<i>Xylaria hypoxylon</i>	85	53,1	95	59,4

Resultaat 11^e inventarisatie op 19 december 1985.

<u>Zuidzijde</u>	aantal	%	aantal	%	<u>Noordzijde</u>
<u>Soort</u>	<u>stobben</u>		<u>stobben</u>		
<i>Ascocoryne sarcoides</i>	7	4,4	2	1,3	
<i>Bjerkandera adusta</i>	22	13,8	19	11,9	
<i>Chondrostereum purpureum</i>	1	0,6	2	1,3	
<i>Calocera cornea</i>	1	0,6	-	-	
<i>Coprinus micaceus</i>	2	1,3	-	-	
<i>Dacrymyces stillatus</i>	-	-	2	1,3	
<i>Flammulina velutipes</i>	5	3,1	1	0,6	
<i>Ganoderma applanatum</i>	-	-	1	0,6	
<i>Peniophora incarnata</i>	-	-	1	0,6	
<i>Peziza repanda</i>	1	0,6	-	-	
<i>Pleurotus ostreatus</i>	1	0,6	1	0,6	
<i>Schizopora paradoxa</i>	-	-	1	0,6	
<i>Tubaria furfuracea</i>	-	-	1	0,6	
<i>Xylaria hypoxylon</i>	100	62,5	102	64,0	

Uit de gegevens blijkt dat het aantal stobben waarop geen fungi werden aangetroffen als volgt is:

1984 zuidzijde: 15 = 9,4%; noordzijde: 33 = 20,6%.

1985 zuidzijde: 25 = 15,6%; noordzijde: 9 = 5,6%.

De resultaten van 1985 zouden bij gunstiger weersomstandigheden zeker beter zijn geweest. Er is een belangrijke toename te zien geweest van *Bjerkandera adusta*, *Scutellinia scutellata* en *Xylaria hypoxylon*. *Chondrostereum purpureum* is nu nagenoeg verdwenen.

Discussie

Uit de resultaten blijkt dat *Chondrostereum purpureum* nagenoeg is verdwenen, terwijl deze voorheen voor 100% aanwezig was. *Ascocoryne sarcooides*, *Bjerkandera adusta* en *Coprinus disseminatus* zijn duidelijk aan het toenemen. Waarnemingen op andere locaties laten zien dat deze drie soorten nog jarenlang op populieren-stobben blijven voorkomen. Uit de vergelijking 1984-1985 van stobben waarop geen fungi voorkomen is geen conclusie te trekken. Wanneer de aantekeningen per stobbe vergeleken worden dan loopt het afwezig zijn van fungi in het ene jaar niet parallel met de afwezigheid van fungi in het andere jaar.

Het lijkt erop dat de successie van de fungi op de stobben in de optimale fase is aangeland (zie ook A. Runge). Wat het reduceren van het hout betreft kunnen we constateren dat veel schors loslaat en dat de zaagvlakken van de stobben zachter worden. Veel fungi komen voor op het zaagvlak, maar *Bjerkandera adusta*, *Ganoderma applanatum*, *Coprinus disseminatus* en ook de *Mycena*'s komen voornamelijk op de zijkanten van de stobben voor.

Lijst van in 1985 nieuw-gevonden soorten.

<i>Coprinus lagopus</i>	Hazepootje
<i>Kuehneromyces mutabilis</i>	Stobbezwammetje
<i>Mollisia cinerea</i>	--
<i>Mycena filopes</i>	Draadsteel-mycena
<i>Mycena leptocephala</i>	Stinkmycena (det. M. Jacobusse)
<i>Peniophora incarnata</i>	Oranjerode korstzwam
<i>Peziza cinerea</i>	Wasgele bekerzwam
<i>Pluteus salicinus</i>	Grauwgroene hertezwam
<i>Trametes versicolor</i>	Elfenbankje

In 1985 is voor het eerst aandacht geschonken aan Myxomyceten. Mevrouw Nannenga-Bremekamp is bereid deze voor mij te determineren. De eerste resultaten zijn: *Badhamia panicea*, *Lycogala epidendrum*, *Trichia varia* en *Arcyria denudata*.

Verslag over 1986

Inleiding

In de loop van 1986 zijn de controles op dezelfde voet voortgezet. Het aantal te controleren stobben is teruggebracht naar 100 op de noordzijde en 100 op de zuidzijde zodat het werk eventueel door één persoon op een middag gedaan kan worden. Bij de controle van 11 juli bleek dat op de noordzijde met behulp van een graafmachine een afrit was aangelegd met als gevolg dat de eerste 20 stobben met grond bedekt waren die eerst verwijderd moest worden. Ook een deel van het wortelgestel van de stobben is hierdoor bloot gekomen. Verder is gebleken dat de dijk niet in beheer is bij Natuurmonumenten maar bij Staatsbosbeheer. Door deze dienst is de dijk tijdens het najaar 1986 gemaaid, waarbij het maaisel is afgevoerd. Met het maaien is veel schors, welke reeds los zat, van de stobben afgestoten. Er was ook een plan om de stobben door middel van uitfrezen te verwijderen. De kosten daarvan lagen echter zo hoog dat er gelukkig geen geld beschikbaar was. Was het uitfrezen wel doorgegaan dan zou het onderzoek waardeloos zijn geworden en was er vier jaren voor niets gewerkt.

Methode van onderzoek

Deze is hetzelfde gebleven als in vorige jaren. De inventarisaties vonden plaats op:

1 ^e 3 maart	5 ^e 7 oktober
2 ^e 16 mei	6 ^e 31 oktober
3 ^e 11 juli	7 ^e 17 december
4 ^e 29 augustus	

Resultaten

Gedurende de jaren 1983 en 1984 werden in totaal 30 soorten waargenomen. In 1986 zijn ook 30 soorten gevonden, waarvan enkele nieuwe, nog niet eerder op de stobben aangetroffen fungi. De nieuwe soorten zijn: *Bjerkandera fumosa* (Rookzwam), *Melanomma pulvis-pyius* (een pyrenomycete), *Coprinus lagopides* (Vals hazepootje), *Pluteus villosus* (een hertezwam) en *Psathyrella cernua* (een franjehoed).

Begin oktober was er een uitbarsting van *Armillaria mellea*, de Honingzwam. Zij kwam overal in Zeeland massaal voor, zo ook op de stobben van de Haagdijk. Op de zuidzijde 14% en op de noordzijde 15%. De Honingzwam is een parasiet welke ook als saprofiet kan leven, zoals hieruit blijkt.

Ondanks het ongunstige paddestoelenjaar tengevolge van de langdurige winter en de droge zomer en herfst, zijn er toch redelijke resultaten geboekt. Zo bereikte *Coprinus disseminatus* op 11 juli op de noordzijde een bezetting van 24%, *Melanomma pulvis-pyrius* op 3 maart op de zuidzijde 67,8%, *Bjerkandera adusta* op 3 maart op de noordzijde 20% en *Xylaria hypoxylon* per 31 oktober op de zuidzijde 67%. Het komt ook vaak voor dat per stobbe meerdere soorten tegelijk gevonden worden, soms wel 3 à 4 verschillende.

Resultaat 1e inventarisatie op 3 maart 1986.

<u>Zuidzijde</u>	aantal	%	aantal	%	<u>Noordzijde</u>
<u>Soort</u>	<u>stobben</u>		<u>stobben</u>		
<i>Bjerkandera adusta</i>	13	7,8	18	10,8	
<i>Dacrymyces stillatus</i>	-	-	1	0,6	
<i>Flammulina velutipes</i>	7	4,2	9	5,4	
<i>Ganoderma applanatum</i>	-	-	1	0,6	
<i>Melanomma pulvis-pyrius</i>	113	67,8	75	45,0	
<i>Xylaria hypoxylon</i>	61	36,6	70	42,0	

Resultaat 2^e inventarisatie op 16 mei 1986.

<u>Zuidzijde</u>	aantal	%	aantal	%	<u>Noordzijde</u>
<u>Soort</u>	<u>stobben</u>		<u>stobben</u>		
<i>Bjerkandera adusta</i>	16	9,6	9	5,4	
<i>Coprinus disseminatus</i>	5	3,1	29	17,4	
<i>Coprinus domesticus</i>	1	0,6	1	0,6	
<i>Coprinus micaceus</i>	1	0,6	-	-	
<i>Peziza repanda</i>	-	-	7	4,4	
<i>Psathyrella candolleana</i>	3	1,9	4	2,5	
<i>Scutellinia scutellata</i>	-	-	2	1,3	

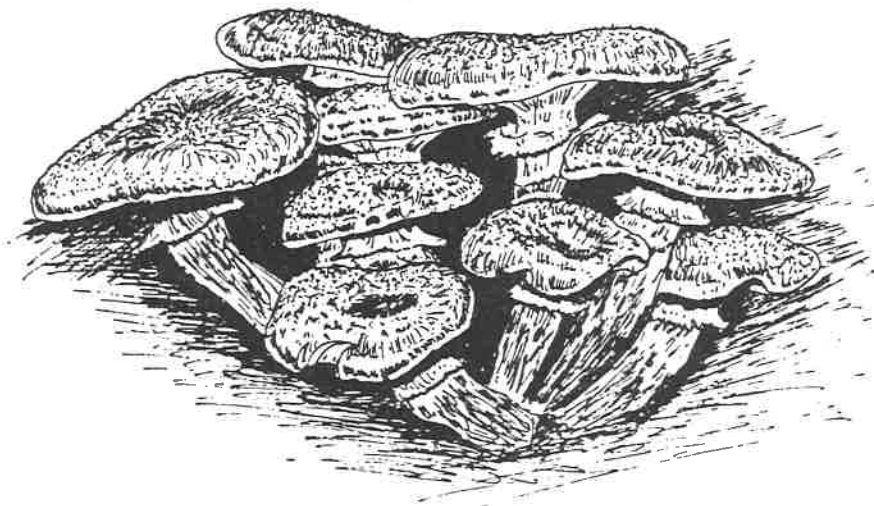
Resultaat 3^e inventarisatie op 11 juli 1986.

<u>Zuidzijde</u>	aantal	%	aantal	%	<u>Noordzijde</u>
<u>Soort</u>	<u>stobben</u>		<u>stobben</u>		
<i>Bjerkandera adusta</i>	-	-	4	4	
<i>Coprinus disseminatus</i>	3	3	24	24	
<i>Coprinus domesticus</i>	-	-	1	1	
<i>Coprinus lagopides</i>	-	-	1	1	
<i>Dacrymyces stillatus</i>	1	1	-	-	
<i>Ganoderma applanatum</i>	-	-	1	1	
<i>Nectria cinnabarina</i>	-	-	1	1	
<i>Psathyrella candolleana</i>	1	1	1	1	

Door het terugbrengen van de controles van de stobben naar 100 per zijde is het aantal en het percentage gelijkgeworden zodat in het vervolg met vermelding van het percentage volstaan kan worden.

Resultaat 4^e inventarisatie op 29 augustus 1986.

<u>Zuidzijde</u>	%	%	<u>Noordzijde</u>
<u>Soort</u>			
<i>Bjerkandera adusta</i>	6	5	
<i>Calocera cornea</i>	2	2	
<i>Coprinus disseminatus</i>	6	18	
<i>Coprinus domesticus</i>	-	1	
<i>Dacrymyces stillatus</i>	1	4	
<i>Ganoderma applanatum</i>	-	1	
<i>Nectria cinnabarina</i>	1	-	
<i>Psathyrella candolleana</i>	-	11	
<i>Xylaria hypoxylon</i>	3	-	Honingzwam

Resultaat 5^e inventarisatie op 7 oktober 1986

<u>Zuidzijde</u>	%	%	<u>Noordzijde</u>
<u>Soort</u>			
<i>Armillaria mellea</i>	14	15	
<i>Bjerkandera adusta</i>	4	11	
<i>Coprinus atramentarius</i>	-	1	
<i>Coprinus disseminatus</i>	2	5	
<i>Coprinus micaceus</i>	1	-	
<i>Peziza cerea</i>	-	1	
<i>Pholiota destruens</i>	-	1	
<i>Pleurotus ostreatus</i>	-	2	
<i>Pluteus villosus</i>	-	1	
<i>Psathyrella cernua</i>	-	1	
<i>Trametes versicolor</i>	-	1	
<i>Xylaria hypoxylon</i>	niet geteld		

Resultaat 6^e inventarisatie op 31 oktober 1986

<u>Zuidzijde</u>	%	%	<u>Noordzijde</u>
<u>Soort</u>			
<i>Ascocoryne sarcoides</i>	4	2	
<i>Bjerkandera adusta</i>	11	19	
<i>Calocera cornea</i>	-	5	
<i>Chondrostereum purpureum</i>	1	2	
<i>Coprinus disseminatus</i>	10	20	
<i>Coprinus lagopus</i>	-	1	
<i>Coprinus micaceus</i>	1	-	
<i>Coprinus spec.</i>	1	-	
<i>Dacrymyces stillatus</i>	-	6	
<i>Flammulina velutipes</i>	-	1	
<i>Ganoderma applanatum</i>	-	1	
<i>Hymenoscyphus calyculus</i>	3	3	
<i>Peziza repanda</i>	1	1	
<i>Pholiota destruens</i>	-	4	
<i>Trametes versicolor</i>	-	1	
<i>Xylaria hypoxylon</i>	67	51	
<i>Lycogala epidendrum</i>	1	-	

Resultaat 7^e inventarisatie op 17 december 1986.

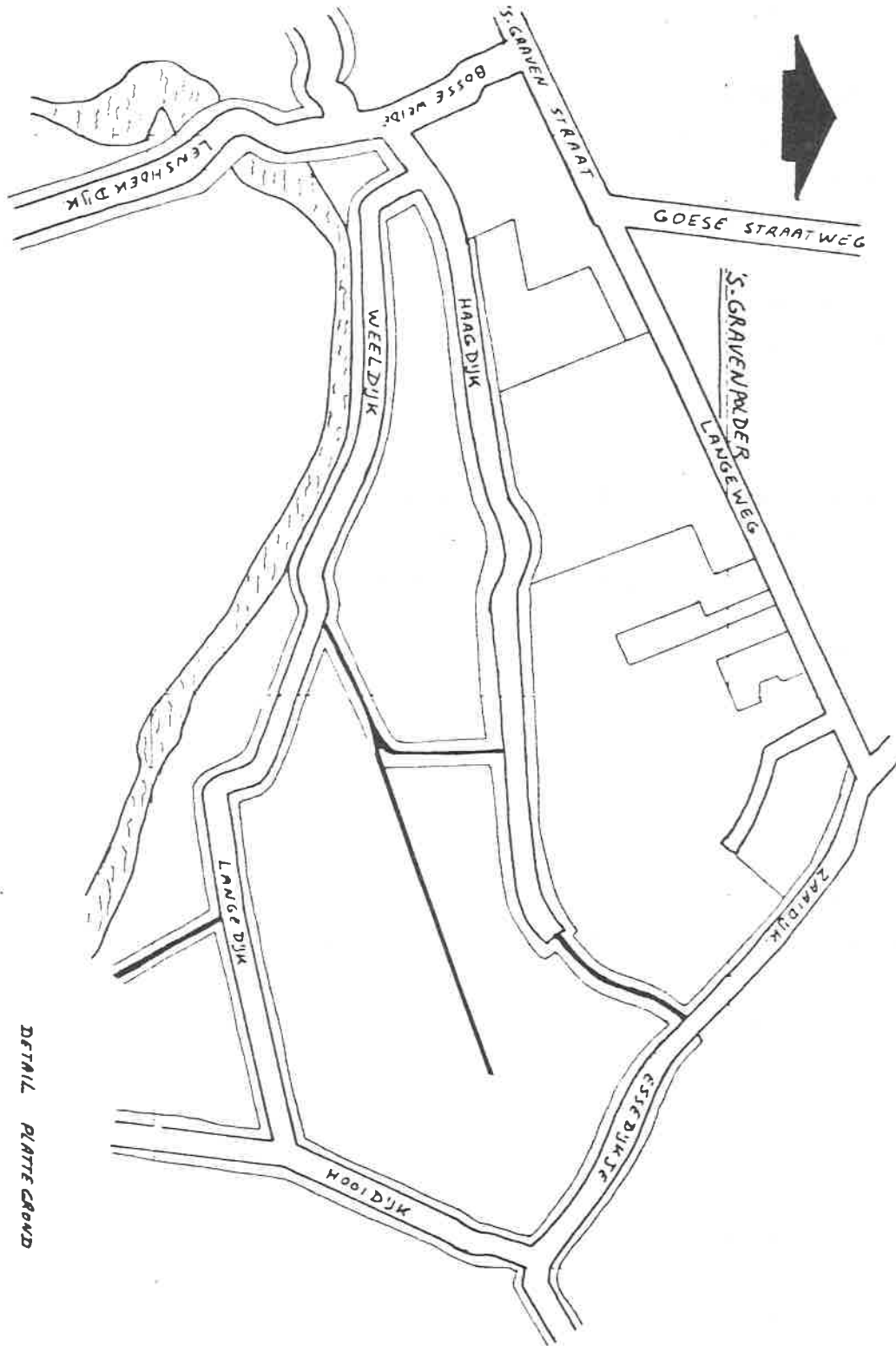
<u>Zuidzijde</u>	%	%	<u>Noordzijde</u>
<u>Soort</u>			
<i>Ascocoryne sarcoides</i>	-	2	
<i>Bjerkandera adusta</i>	14	20	
<i>Bjerkandera fumosa</i>	1	-	
<i>Chondrostereum purpureum</i>	1	-	
<i>Coprinus disseminatus</i>	1	2	
<i>Coprinus micaceus</i>	3	1	
<i>Dacrymyces stillatus</i>	2	2	
<i>Flammulina velutipes</i>	9	8	
<i>Tubaria furfuracea s.l.</i>	-	1	
<i>Xylaria hypoxylon</i>	33	40	

Discussie

Geconcludeerd kan worden dat de paddestoelen-ontwikkeling nog steeds in de optimale fase verkeert. Dat zal ook nog wel even aanhouden, omdat het hout niet zo snel verteert, als was verondersteld.

Lijst van in 1986 gevonden soorten.

<i>Armillaria mellea</i>	Honingzwam
<i>Ascocoryne sarcoides</i>	Paarse knoopzwam
<i>Bjerkandera adusta</i>	Grijze gaatjeszwam
<i>Bjerkandera fumosa</i>	Rookzwam
<i>Calocera cornea</i>	Gele hoorntjes
<i>Chondrostereum purpureum</i>	Paarse korstzwam
<i>Coprinus atramentarius</i>	Kale inktzwam
<i>Coprinus disseminatus</i>	Zwerminktzwam
<i>Coprinus domesticus</i>	Grote viltinktzwam
<i>Coprinus lagopides</i>	Vals hazepootje
<i>Coprinus lagopus</i>	Hazepootje
<i>Coprinus micaceus</i>	Glimmerinktzwam
<i>Dacrymyces stillatus</i>	Oranje druppelzwam
<i>Flammulina velutipes</i>	Fluweelpootje
<i>Ganoderma applanatum</i>	Plattetonderzwam
<i>Hymenoscyphus calyculus</i>	--
<i>Melanomma pulvis-pyrius</i>	--

DETAIL PLATTE GROND
BORSSELE.

<i>Nectria cinnabarina</i>	Meniezwammetje
<i>Peziza cerea</i>	Wasgele bekerzwam
<i>Peziza repanda</i>	Bleekbruine bekerzwam
<i>Pleurotus ostreatus</i>	Oesterzwam
<i>Pluteus villosus</i>	det. drs. J. Schreurs
<i>Psathyrella candolleana</i>	Bleke franjehoed
<i>Psathyrella cernua</i>	det. ir. J.W. Jongepier
<i>Scutellinia scutellata</i>	Wimperzwammetje
<i>Trametes versicolor</i>	Elfenbankje
<i>Tubaria furfuracea</i>	Donsvoetje
<i>Xylaria hypoxylon</i>	Geweizwam
<i>Lycogala epidendrum</i>	Slijmzwam

De verslagen over 1983 en 1984 zijn opgenomen in respectievelijk:
de Kempphaan 3 (1984): 3 - 10 en
de Kempphaan 4 (1986): 28- 35.

De Huiszwaluw als broedvogel van oostelijk Zuid-Beveland in 1987

Jethro Waanders

Inleiding

Nadat in het broedseizoen van 1985 een inventarisatie van het aantal broedparen van de Huiszwaluw in het westelijk deel van Zuid-Beveland was uitgevoerd (Waanders, 1986), werd in 1987 het resterende deel van Zuid-Beveland geïnventariseerd. Dit betreft het gebied ten oosten van het Kanaal door Zuid-Beveland tot aan de Brabantse grens. Als gevolg hiervan zijn er nu actuele gegevens over de stand van de soort op Zuid-Beveland voorhanden. Uiteraard kunnen beide getallen niet zonder meer bij elkaar worden opgeteld aangezien de stand over het algemeen aan grote jaarlijkse schommelingen onderhevig is. Echter, zo is wel een indicatie van de grootte van de totale broedpopulatie, alsmede een beeld van de verspreiding van de soort verkregen. Bovendien is vergelijking mogelijk met een telling uit 1969 (Enkelaar, 1969), zodat tevens een eventuele voor- of achteruitgang aan het licht kan komen.

Werkwijze

De telling werd ditmaal uitsluitend door leden van de Vogelwerkgroep Beveland uitgevoerd. Omwille van organisatorische redenen werd gekozen voor één teldag waarop het gehele gebied werd geïnventariseerd, te weten 8 augustus. Hiervan kon eventueel enkele dagen worden afgeweken. Door alles op één dag te tellen werd vermeden dat "verhuisde" broedvogels dubbel werden geteld. De inventarisatie bestond uit het systematisch afgaan van alle huizen, boerderijen en andere gebouwen op de gekozen datum. Alleen bewoonde nesten en zogenaamde gekraakte nesten werden genoteerd (zie voor een uitgebreide beschrijving van de inventarisatiemethode: Hustings et al., 1985).

Resultaten

Het totaal aantal bewoonde nesten bedroeg 502 en gezien de intensiteit waarmee de telling werd uitgevoerd, kan worden aangenomen dat het werkelijke aantal broedparen in 1987 dit aantal zeer dicht benadert. Het aantal nesten per deelgebied wordt vermeld in tabel 1. De Huiszwaluw broedt vaak in kolonies. Indien de omstandigheden gunstig zijn, kan een kolonie uit enige tientallen nesten bestaan. De koloniegrootte in oostelijk Zuid-Beveland is weer gegeven in tabel 2. Tevens wordt een vergelijking gemaakt met West-Zeeuws-Vlaanderen (1984) en westelijk Zuid-Beveland (1985).

Tabel 1. Aantal nesten per deelgebied van de Huiszwaluw in oostelijk Zuid-Beveland in 1987.

Gebiedsnummer	Naam deelgebied	Aantal nesten
1	Anna-Mariapolder	-
2	Kreekrak-, Völcker- en Damespolder	40
3	Kreekraksluizen en Hogewaardpolder	-
4	Eerste Bathpolder	6
5	Bath	31
6	Rilland	38
7	Tweede Bathpolder	82
8	Stationsbuurt	-
9	Zimmerman-, Emmanuel- en Fredericapolder	50
10	Krabbendijke	53
11	Waarde	80
12	Oostdijk	12
13	Kruiningen	18
14	Kruiningenpolder	-
15	Nieuw Olzende- en St. Pieterspolder	9
16	Yerseke	83
	Totaal	502.

Tabel 2. Koloniegrootte van de Huiszwaluw in oostelijk Zuid-Beveland in vergelijking met westelijk Zuid-Beveland 1985, (Waanders, 1986) en West-Zeeuws-Vlaanderen 1984, (Marteijs et al., 1986).

Grootte kolonie	Aantal	in % oostelijk Zuid-Beveland (n = 128)	in % westelijk Zuid-Beveland (n = 465)	in % West-Zeeuws Vlaanderen (n = 454)
1	61	48	52	42
2- 5	46	36	36	41
6-10	11	8.6	7.1	9.3
11-25	7	5.5	4.1	5.1
26-50	2	1.6	0.9	1.1
50	1	0.8	-	1.3

Wat opvalt is dat de kolonies gemiddeld groter waren dan in het westelijk deel van Zuid-Beveland en ongeveer gelijk aan die van West-Zeeuws-Vlaanderen. Vrijwel alle grote kolonies bevonden zich aan boerderijen. Hier is niet alleen veel voedsel en nestmateriaal aanwezig, maar vaak vormt een boerderij de enige geschikte broedplaats in de omgeving zodat alle vogels geconcentreerd worden op deze plaats. Hetzelfde beeld werd aangetroffen in West-Zeeuws-Vlaanderen (Marteijs et al., 1986). De grootste kolonie bevond zich in de Tweede Bathpolder aan de boerderij Westhof waar 52 nesten werden gevonden. Hiermede is deze kolonie naar alle waarschijnlijkheid de grootste van Zuid-Beveland.

Situatie oostelijk Zuid-Beveland in vergelijking met 1969.

In de periode 1967-69 organiseerde het Contactorgaan voor Vogelstudie van de KNNV een inventarisatie van de Huiszwaluw als broedvogel in Nederland. Het aantal broedparen in Zeeland werd geschat op 16000 - 17000 en daarmee vormde Zeeland de provincie met veruit de hoogste dichtheid van Nederland (Philippona, 1974). In de periode 1973-77 organiseerde SOVON een onderzoek naar de verspreiding van de Nederlandse broedvogels. Het aantal broedparen van de Huiszwaluw in Zeeland schatte men op 8000 - 16000 (Meininger, 1977; Teixeira, 1979). Een achteruitgang dus ten opzichte van 1967-69

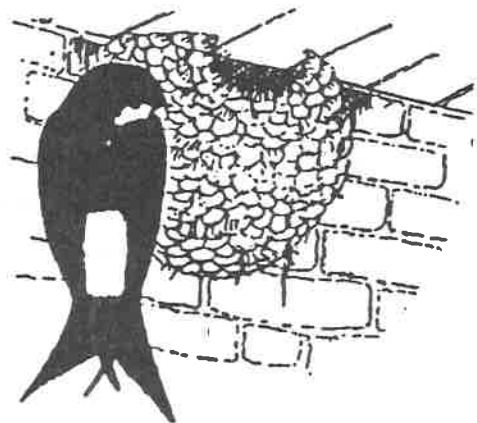
De telling van 1969 leverde voor oostelijk Zuid-Beveland een aantal van minimaal 770 nesten op (Enkelaar, 1969). Hierbij moet worden opge-

merkt dat deze telling niet volledig was en van sommige toenmalige gemeenten zijn de gegevens helaas zeer onvolledig. De enige gemeente die vrijwel volledig werd geteld was Yerseke met 253 nesten (de bebouwde kom telde in 1967-69 resp. 168, 239 en 239 nesten). Rilland-Bath werd gedeeltelijk geteld en leverde al 299 nesten op. Van Kruiningen (88 nesten), Waarde (15 nesten) en Krabbendijke (115) kwamen alleen enkele losse waarnemingen binnen. De opgave van 770 moet dan ook als een absoluut minimum worden gezien en een schatting van minstens 1000 paar is dan ook eerder te laag dan te hoog. Gaat men uit van een schatting van 1000 paar voor 1969, dan betekent dit een afname van de soort t.o.v. 1969 van ongeveer 50% naar de 502 bebouwde nesten in 1987. Hoewel grote fluctuaties in het broedbestand van de Huiszwaluw eerder regel dan uitzondering zijn, is er toch onmiskenbaar een sterke achteruitgang te zien. Naar kolonies van 115 of 130 nesten zoals die voorkwamen in de Fredericapolder of 92 nesten aan één boerderij (Krabbendijke) zal men tegenwoordig dan ook tevergeefs zoeken. Deze achteruitgang is weinig verrassend. Ook op Schouwen-Duiveland (Leeftink & Vergeer, 1987), Walcheren (van Noordwijk, 1982), West-Zeeuws-Vlaanderen (Marteijn et al., 1986) en Oost-Zeeuws-Vlaanderen (de Bakker, 1986) werd een sterke achteruitgang ten opzichte van het einde van de jaren zestig geconstateerd van soms wel 50 tot 70%. Deze achteruitgang gaat op sommige plaatsen nog steeds door (o.a. Oost-Zeeuws-Vlaanderen), hoewel voor West-Zeeuws-Vlaanderen geldt dat de soort de laatste jaren constant in aantal blijft en mogelijk zelfs iets vooruit gaat (med. E. Marteijn). Over het algemeen is de Huiszwaluw in Zeeland de laatste decennia dramatisch in aantal teruggelopen. Ook in andere delen van Nederland is de soort sterk in aantal afgenomen (Veenhuizen, 1986).

Oorzaken achteruitgang

Willen Huiszwaluwen in een bepaald gebied tot broeden komen dan zijn de volgende factoren van vitaal belang: a) er dient geschikte nestgelegenheid te zijn; b) er dient voldoende nestmateriaal voorhanden te zijn en c) er moet voldoende voedsel zijn. Voor een verklaring van de achteruitgang van de Huiszwaluw moeten deze voorwaarden dan ook worden onderzocht.

Hoewel op sommige plaatsen de mogelijkheden tot broeden zijn verdwenen door het verwijderen van oversteken van huizen en boerderijen en het vervangen van oude schuren door stalen loodsen, die zich niet lenen voor de nestbouw,

zal dit relatief slechts van geringe invloed zijn, getuige het feit dat veel geschikte nestplaatsen onbenut bleven. Ook het afsteken van nesten door bewoners is m.i. alleen lokaal van betekenis, maar heeft geen invloed op de totale broedpopulatie.

Het op grote schaal bestrijden van insecten en het verdwijnen van vee op de boerderijen, met als gevolg een afname van het insectenaanbod (het voedsel van de Huiszwaluw), is waarschijnlijk wel van invloed op het soortbestand. Ook de verslechterde omstandigheden tijdens de trek en in de overwinteringsgebieden zullen zeker een negatieve invloed op het aantal Huiszwaluwen hebben (Marteijn et al., 1986). Ook is het mogelijk dat de verbeterde ontwatering van de landerijen en de verlaging van het grondwaterpeil één van de oorzaken is. In de literatuur wordt melding gemaakt van de negatieve invloed van luchtverontreiniging op Huiszwaluwen (Sharrock, 1976 en Maréchal, 1986). Zo constateerden Cramp & Gooders (1966) een relatie tussen luchtverontreiniging en afname van de soort in delen van Londen.

Totaal Zuid-Beveland 1985-1987

Het westelijk deel van Zuid-Beveland werd reeds in 1985 geïnventariseerd en de broedpopulatie van dat deel werd toen op 1550-1600 paar geschat (Waanders, 1986). Dit aantal kan echter niet zonder meer bij het aantal Huiszwaluwnesten in 1987 in oostelijk Zuid-Beveland worden opgeteld. Het aantal broedparen van de Huiszwaluw is namelijk sterk aan schommelingen onderhevig en uit eigen aantekeningen en gesprekken met diverse personen blijkt dat 1985 voor o.a. Zuid-Beveland als een daljaar moet worden beschouwd in vergelijking met 1984 en 1986/87.

Van Wolphaartsdijk en omgeving zijn gegevens voorhanden over de periode 1985-87 (van der Vliet, 1987). In deze jaren telde dit gebied resp. 180-190, 236 en 267 nesten. Als we dit gebied als representatief voor heel westelijk Zuid-Beveland beschouwen en we nemen de 1550-1600 paar van 1985 als een minimum dan zou dit neerkomen op een totaal van 2000-2800 broedparen voor heel Zuid-Beveland over de periode 1985-87 (en 1550-2300 voor westelijk Zuid-Beveland).

Samenvatting

Als vervolg op de inventarisatie van westelijk Zuid-Beveland in 1985, werd in 1987 een telling van het aantal broedparen van de Huiszwa-

luw in oostelijk Zuid-Beveland georganiseerd. Dit leverde 502 bewoonde nesten op, hetgeen een afname ten opzichte van 1969 betekent van minstens 50%. De kolonies waren gemiddeld groter dan die van westelijk Zuid-Beveland. De grootste kolonie die werd aangetroffen bedroeg 52 nesten. De kolonies van 1 tot 10 nesten vormden de meerderheid. In combinatie met de telling uit 1985 van westelijk Zuid-Beveland en de gegevens van Wolphaartsdijk en omgeving over 1985-1987 kan de totale zuidbevelandse broedpopulatie in de periode 1985-1987 met enige reserve op 2000 - 2800 paar geschat worden.

Dankwoord

Dank gaat uit naar alle tellers voor de getoonde inzet. In alfabetische volgorde zijn het: Thijs Franse, André Hannewijk, André van Kleunen, Bernard Krebs en Piet Wondergem. Tevens dank aan Geert van der Vliet voor de gegevens van Wolphaartsdijk en omgeving. Tot slot dank aan Eric Martejn die zo vriendelijk was het geheel kritisch door te nemen.

Literatuur

- de Bakker, J. (1986): Drastische afname van de Huiszwaluw, - *Delichon urbica* -, in Oost-Zeeuws-Vlaanderen. Steltkluut 16 : 75-80.
- Cramp S. & J. Gooders (1966): The return of the House Martin. London Bird Report 31: 93-98.
- Enkelaar, H. (1969): De Huiszwaluw als broedvogel in Zeeland in 1969. de Composiet 3 (5): 3-15.
- Hustings, M.F.H., R.G.M. Kwak, P.F.M. Opdam en M.J.S.M. Reijen (1985): Vogelinventarisatie. Achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Pudoc, Wageningen/ Vogelbescherming, Zeist.
- Leeftink, K. & J.W. Vergeer (1987): De verspreiding van de Huiszwaluw op Schouwen-Duiveland in 1986 en 1987. Sterna 32: 61-65.
- Maréchal, P. (1986): De Huiszwaluw als mogelijke bio-indicator bij luchtverontreiniging. Het Vogeljaar 34: 214-219.
- Marteijn, E., L. D'Hoore, P. van 't Westeinde & Th. Kramer (1986): De Huiszwaluw als broedvogel in West-Zeeuws-Vlaanderen in 1984 en 1985. Het Vogeljaar 34: 196-201.
- Meininger, P.L. (1977): Verspreiding en aantallen van de broedvogels in Zeeland. Rapport, Middelburg.
- van Noordwijk, F. (1982): Inventarisatie van de Huiszwaluw op Walcheren in 1982. Onderzoeksmededelingen 1982 nr. 5, KNNV-Vogelwerkgroep Walcheren.

- Philippona, J. (1974): De Huiszwaluw - *Delichon urbica*. Aantallen en verspreiding in Nederland. De Levende Natuur 77: 34-43.
- Sharrock, J.T.R. (1976): The atlas of the breeding birds in Britain and Ireland. Berkhamsted.
- Teixeira, R.M. (1979): Atlas van de Nederlandse broedvogels. Natuurmonumenten, 's-Graveland.
- Veenhuizen, W. (1986): De Huiszwaluw in de provincie Noord-Brabant. Het Vogeljaar 34: 187-195.
- van der Vliet, G. (1987): De Huiszwaluw in de omgeving van Wolphaartsdijk. 't Heelblaadje 5 (3): 3-7.
- Waanders, J. (1986): De Huiszwaluw als broedvogel op Zuid-Beveland. De Kempfaan 4: 36-43.

De Huiszwaluw als broedvogel op Noord-Beveland in 1988

Jethro Waanders

Inleiding

Na de inventarisatie in 1985 en 1987 van het aantal broedparen van de Huiszwaluw in respectievelijk het westelijk en oostelijk deel van Zuid-Beveland (Waanders 1986 en 1989), volgde in de zomer van 1988 een telling van Noord-Beveland, waarvan in onderstaande verslag wordt gedaan. De resultaten van deze drie tellingen geven ons, zij het globaal, een indruk van de verspreiding van de Huiszwaluw als broedvogel op Noord- en Zuid-Beveland, alsmede een basis voor mogelijk vergelijk met eventuele toekomstige tellingen.

Werkwijze

De telling werd uitgevoerd in de periode half juli tot half augustus 1988. De inventarisatiemethode die daarbij werd gehanteerd werd, was gelijk aan die van bovengenoemde tellingen in 1985 en 1987 (cf. Hustings et al., 1985).

Resultaten

Bij de telling werden 10 deelgebieden onderscheiden (zie figuur 1 en tabel 1), welke op één na (Nieuw-Noord-Bevelandpolder, gebied 5), vrijwel volledig werden geteld. Alleen de diverse bungalowparken aan de zuid- en westkant van Noord-Beveland werden niet bij de telling betrokken, maar gezien de voor Huiszwaluwen onaantrekkelijke bouwstijl van de bungalows mag het aantal paren dat daar heeft gebroed worden verwaarloosd ten opzichte van het totaal voor heel Noord-Beveland. In totaal werden 829 nesten geteld (bijlage 1) zodat het totaal aantal broedparen van de Huiszwaluw op heel Noord-Beveland in 1988 op circa 850 - 900 mag worden geschat. Dit betekent een dichtheid van 10 - 10,5 paar per 100 hectare. De verdeling over de diverse koloniegroottes wordt in bijlage 2 gegeven. De grootste kolonie betrof die aan de Mariahoeve in de Spieringpolder, met 50 nesten.

Discussie

De gegevens over 1988 bieden ons de mogelijkheid een vergelijk te maken met gegevens uit vroegere jaren. Daarbij moet echter wel de kanttekening worden gemaakt dat Huiszwaluwenpopulaties sterk van jaar tot jaar in aantal kunnen schommelen en dat men dus niet zonder meer tellingen uit verschillende jaren met elkaar kan vergelijken.

Tijdens een integrale telling van het aantal aanwezige broedparen van de Huiszwaluwen in Zeeland in 1969 (Enkelaar, 1969) is ook Noord-Beveland geteld zodat met inachtneming van voorgenoemde beperkingen, in principe een voorzichtigte vergelijking mogelijk is tussen de situatie eind jaren zestig en die van thans. In hoeverre de telling van 1969 volledig is geweest, wordt door Enkelaar niet duidelijk aangegeven, maar gezien de intensiteit waarmee de andere Zeeuwse "eilanden" destijds zijn geteld, moeten de 583 paar die Enkelaar opgeeft als een minimum worden beschouwd en zal het werkelijke aantal hoger hebben gelegen. Wanneer we dit aantal vergelijken met het aantal broedende Huiszwaluwparen in 1988 lijkt het erop dat in Noord-Beveland geen sprake is van een afname van het aantal broedparen, zoals we die op basis van de sterke afname van de soort in andere delen van Nederland zouden verwachten. Eerder is er sprake van een stabilisatie of zelfs een lichte vooruitgang ten opzichte van 1969. De onvolledigheid van de gegevens van 1969 maant echter tot voorzichtigheid met deze conclusie. Ook is het, door het ontbreken van gegevens uit de periode tussen 1969 en 1988, onmogelijk om te zeggen of er, uitgaande van ongeveer gelijke aantallen in 1969 en 1988, sprake is van een stabilisatie dan wel opleving c.q. herstel na een periode van teruggang. In ieder geval kunnen we constateren dat het met de Huiszwaluw op Noord-Beveland nog lang zo slecht niet gaat. Dit des te meer wanneer we de huidige situatie vergelijken met die van andere gebieden. Ook de gemiddelde dichtheid van 10-10,5 paar per km², is in dat verband opvallend te noemen (vergelijk Nederland met 25000 - 50000 paar in de periode 1983-85, hetgeen overeenkomt met circa 0,6-1,2 paar per 100 hectare, SOVON 1987). De verdeling over de diverse koloniegroottes komt ongeveer overeen met die bij voorgaande tellingen.

Samenvatting

Volgend op de inventarisatie van de Huiszwaluw als broedvogel van West- en Oost-Zuid-Beveland (in 1985 en 1987) werd in de zomer van 1988 een telling verricht van het aantal broedparen van deze soort op Noord-Beveland. De deelgebieden die daarbij werden onderscheiden werden op één na vrijwel volledig geteld. De daarbij gebruikte onderzoeksmethode was gelijk aan die van beide voorgaande tellingen. In totaal werden 829 nesten geteld, waardoor het totaal aantal broedparen op 850-900 kan worden geschat. Een voorzichtigte vergelijking met een telling uit 1969 leidt tot de conclusie dat het op Noord-Beveland nog helemaal niet zo slecht met de Huiszwaluw gaat; dit in tegenstelling tot andere delen van Zeeland.

Literatuur

- Enkelaar, H. (1969): De Huiszwaluw als broedvogel in Zeeland in 1969.
de Compositiet 3 (5): 3-15.
- Hustings, M.F.H., R.G.W. Kwak, P.F.M. Opdam & M.J.S.M. Reijen (1985):
Vogelinventarisatie. Achtergronden, richtlijnen en verslaglegging.
Pudoc, Wageningen/Vogelbescherming, Zeist.
- SOVON (1987). Atlas van de Nederlandse Vogels.
- Waanders, J. (1986): De Huiszwaluw als broedvogel op Zuid-Beveland.
De Kempphaan 4: 36-43.
- Waanders, J. (1989): De Huiszwaluw als broedvogel van Oost-Zuid-Beveland
in 1987. De Kempphaan 5:

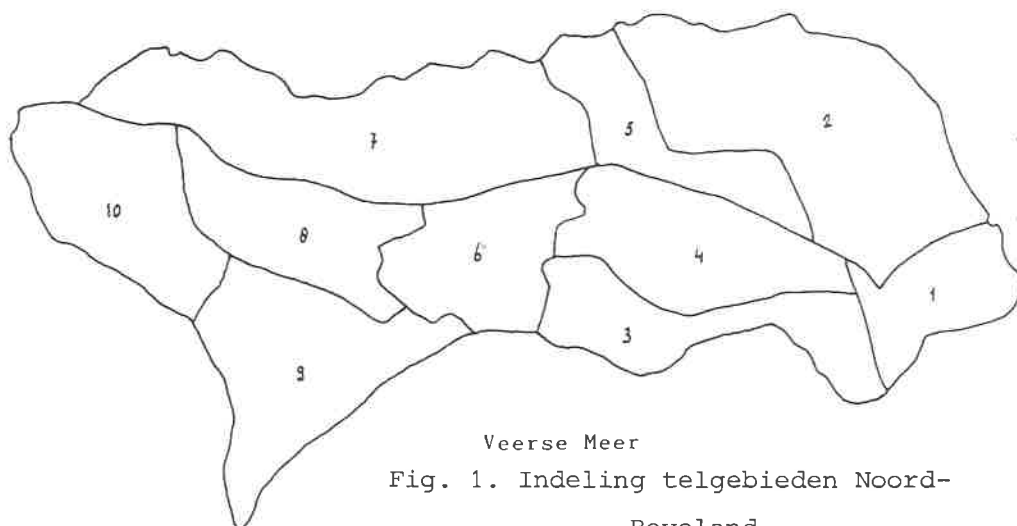
Naschrift

Met de publikatie van voorgaande twee alsmede dit verslag is thans een globaal overzicht van de verspreiding van de Huiszwaluw als broedvogel van Noord- en Zuid-Beveland beschikbaar. Enkele grote kolonies en enkele deelgebieden zijn echter sinds 1985 jaarlijks geteld en dit heeft al interessante gegevens opgeleverd. Niet alleen blijken er inderdaad grote fluctuaties in het bestand op te treden, maar tevens lijkt de Huiszwaluw sinds 1985 als broedvogel in sommige gebieden weer in de lift te zitten, een geluid dat we ook uit andere gedeelten van Zeeland horen. In een nog te verschijnen artikel zal een overzicht volgen van de telactiviteiten zoals die sinds 1985 op de Bevelanden zijn verricht en de resultaten, mogelijk gepresenteerd in Zeeuws verband.

Dankwoord

Met dank aan de tellers: Quinten Brill, André Hannewijk, André van Kleunen, Kees Tazelaar en Geert van der Vliet.

Oosterschelde

Veerse Meer
Fig. 1. Indeling telgebieden Noord-
Beveland.

Tabel 1. Aantal nesten per deelgebied van de Huiszwaluw op Noord-Beveland in 1988.

Gebiedsnummers	Naam deelgebied	Aantal nesten
1	Kats, Leendert-Abrahampolder, Katspolder	44
2	Oud-Noord-Bevelandpolder	170
3	Kortgene, Jonkvrouw-Annapolder, Adriaanpolder, Westpolder, Willem-Adriaanpolder, Oostpolder	155
4	Oud-Kortgenepolder, Frederikspolder	58
5	Nieuw-Noord-Bevelandpolder	?
6	Geersdijk, Wissekerkepolder, Geersdijkpolder, Willempolder	54
7	Wissekerke, Rippolder, Anna-Frisopolder, Mariapolder, Thoornpolder, Wissekerkepolder, Vlietepolder	82
8	Kamperland, Heer Janzpolder, Camperlandpolder	114
9	Soelekerkepolder, Spieringpolder	98
10	Jacobapolder, Onrustpolder	54
	Totaal	829+
	Totaal geschat Noord-Beveland	850-900

Tabel 2. Koloniegrootte van de Huiszwaluw op Noord-Beveland in 1988 over de deelgebieden 1,3,4, en 6 t/m 10.

Grootte kolonie	Aantal	Percentage
	n = 129	
1	44	34,1
2-5	53	41,1
6-10	16	12,4
11-25	12	9,3
26-50	4	3,1
meer dan 50	-	---

Slaapplaatsen van Blauwe Kiekendieven op de Bevelanden in de winter van 1987/1988

Jethro Waanders

Inleiding

In de winter van 1986/87 werden op de Bevelanden door leden van de VWG op enkele plaatsen slaapplaatstellingen van Blauwe Kiekendieven uitgevoerd (Waanders 1988). Aangezien het de eerste keer was dat de VWG zulke tellingen verrichtte, hadden deze een meer verkennend karakter. Deze tellingen leverden echter wel enkele interessante resultaten op en daarom werd besloten om tijdens de winter van 1987/88 op systematische wijze slaapplaatstellingen op de Bevelanden uit te voeren. Door de tellingen van de voorgaande winter was er een redelijk beeld omtrent de ligging van de diverse slaapplaatsen verkregen, zodat alle aandacht op de tellingen kon worden gericht. Zoals bekend loopt er momenteel een internationaal onderzoek naar de winterverspreiding van de Blauwe Kiekendief in Europa waarvoor tientallen slaapplaatsen in heel Europa worden geteld. Ook de gegevens van de Bevelanden worden doorgegeven aan de kontaktpersoon voor Nederland. Ondanks de extreem zachte winter van 1987/88 vielen de aantallen Blauwe Kiekendieven op de nederlandse slaapplaatsen alleszins mee. Dit was mede te danken aan de nasleep van een rijk muizenjaar; er was op verschillende plaatsen een goede hoeveelheid prooidieren aanwezig (Van Duin & Vogelzang 1988).

Werkwijze

Getracht werd alle bekende slaapplaatsen tijdens de landelijke telweekends (28/29 november, 16/17 januari en 19/20 maart) en waar mogelijk ook tijdens de facultatieve tellingen (19/20 december en 13/14 februari) te tellen. Van enkele slaapplaatsen werden bovendien nog een aantal extra tellingen verricht. De resultaten staan vermeld in de tabel. De slaapplaats in het Markiezaat werd door leden van de VWG Bergen op Zoom simultaan met de slaapplaats bij het westelijk schor Rattekaai (VWG Beveland) geteld. Dit omdat tijdens de tellingen van voorgaande winter het vermoeden was gerezen dat er een uitwisseling bestond tussen beide slaapplaatsen. De tellingen begonnen rond drie kwartier tot een half uur voor zonsondergang en besloegen circa anderhalf uur. Bij de tellingen werd gebruik gemaakt van een telescoop en/of veldkijker. De gebruikte telmethodiek alsmede de eventuele problemen die tijdens de tellingen kunnen optreden werden reeds eerder beschreven (Waanders 1988).

Tabel 1. Slaapplaatsen Blauwe Kiekendief Noord- en Zuid-Beveland in de winter van 1987/88.

	datum	vr.kld.	ad.m.	totaal	
Inlaag Vlietepolder	301187	3	-	3	
	191287	4	1	5	
	160188	3	1	4	
	180188	2	2	4	
	130288	4	2	6	
	180388	-	1	1	
	030488	1	-	1	
Rietput Goesse Sas	281187	2	1	3	
	051287	2	-	2	
	201287	3	-	3	
	170188	4	1	5	
	190188	4	1	5	
	140288	2	-	2	
	180388	4	-	4	
	100488	1	-	1	
Rattekaai-West	281187	3-4	-	3-4	
	191287	1	-	1	
	240188	2-3	1	3-4	
	200388	-	-	-	1)
Rattekaai-Oost	281187	1	-	1	
Zwake	291187	-	-	-	
	170188	min. 2	-	min. 2	
	200388	-	-	-	
Zuidgors	210288	4	-	4	
Westerschenge	241187	1	2	3	
	281187	1	1	2	
	121287	1	1	2	
	211287	2	-	2	
	180188	2	1	3	

300188	1-2	-	1-2
170288	2	-	2
210388	1	1	2
090488	3	-	3 2)

- 1) springtij
- 2) ochtendtelling

N.B. vr.kld. = exemplaar in vrouwelijk kleeed.
ad.m. = adult mannelijk exemplaar

Resultaten

Slaapplaatsen

In totaal werden zeven potentiële slaapplaatsen i.c. gebieden waar tijdens de tellingen van de voorgaande winter een slaapplaats van Blauwe Kiekendieven werd vastgesteld c.q. waarvan werd vermoed dat er kiekendieven zouden slapen, een of meerdere keren geteld. Bij vier daarvan (inlaag Vlietepolder, rietput Goesse Sas, Westerschenge en westelijk schor Rattekaai) werden regelmatig slapende kiekendieven vastgesteld. Van de drie andere gebieden (oostelijk schor Rattekaai, Zuidgors Ellewoutsdijk en 't Zwake) is de functie als slaapplaats nog niet geheel duidelijk, hoewel met name voor de laatste twee gebieden een vaste slaapplaats wel waarschijnlijk is.

Van vier slaapplaatsen kon de preciese ligging worden vastgesteld. Drie daarvan bleken zich in het riet te bevinden. De vierde was wat vreemd gelegen, nl. in een veld Engels Slijkgras (*Spartina anglica*). Van de slaapplaatsen in het riet bevonden zich er twee in een voor het grootste deel met riet begroeide inlaag (Vlietepolder en de rietput bij het Goesse Sas) en de derde in de rietkraag van een kreek (Westerschenge). De slaapplaats in het Spartinaveld bevond zich op een enigszins verruigd schor (Rattekaai) dat bij vloed gedeeltelijk onder water liep. Bij hoge vloed moesten de vogels blijkbaar zelfs uitwijken naar een andere slaapplaats want tijdens de telling van 20 maart bij springtij, werden hier geen slapende kiekendieven aangetroffen. De kiekendieven verkozen hier dus een vochtig schor boven de drogere krekken in de buurt. Een zelfde geval werd vastgesteld op het Paulina-schor in West-Zeeuws-Vlaanderen (Blaakman, 1986).

Ondanks dat de slaappleaats in het Markiezaat en die, in het westelijk schor Rattekaai simultaan werden geteld, kon geen inzicht worden verkregen over mogelijke uitwisseling tussen beide slaappleaatsen, hetgeen voornamelijk te wijten was aan de erg lage aantallen kiekendieven op deze slaappleaatsen.

Aantallen

Het totaal aantal getelde Blauwe Kiekendieven tijdens de tellingen in de maanden november en december 1987 en januari, februari en maart 1988 (exclusief Markiezaat), bedroegen respectievelijk 13-14 (3), 11 (1), 16-17 (5), 14 (2) en 7 (2) (tussen haakjes het aantal adulte mannetjes). Dit zijn minimale aantallen omdat niet alle slaappleaatsen c.q. mogelijke slaappleaatsen elke maand zijn geteld. Bovendien is het mogelijk en zelfs waarschijnlijk dat er nog kiekendieven hebben geslapen op plaatsen die ons onbekend zijn. Het aantal overwinteraars op de Bevelanden tijdens de winter van 1987/88 dat theoretisch gelijk is aan het aantal vogels op de Bevelandse slaappleaatsen (dit hoeft overigens niet helemaal op te gaan aangezien het mogelijk is dat bijv. 'Brabantse' kiekendieven op Zuid-Beveland slapen), bedroeg dus minimaal zo'n kleine 20 exemplaren, maar waarschijnlijk meer.

Geslachtsverhouding

Tijdens de tellingen is alleen onderscheid gemaakt tussen adulte mannetjes en exemplaren in vrouwelijk kleeid. Dit is overigens gebruikelijk aangezien jonge Blauwe Kiekendieven in het veld nagenoeg niet te onderscheiden zijn van volwassen vrouwtjes. Het percentage adulte mannetjes over alle tellingen van de gehele winter bedroeg op de Bevelanden 17% (n = 98). Dit is hoger dan de verhouding die Castelijns (1988) in Oost-Zeeuws-Vlaanderen constateerde, welke 1 adult mannetje op 8,1 'vrouwtjes' bedroeg (n = 128), hetgeen een percentage is van 11%. Ten opzichte van het landelijke percentage van de afgelopen winter van 12 tot 16% (van Duin & Vogelzang, 1988) is dit vrijwel gelijk.

Aankomsttijden

Tijdens twee tellingen kon over de aankomsttijden nauwkeurige informatie worden verkregen, t.w. bij de telling van 19 januari in de Rietput bij het Goesse Sas (5 ex.) en de telling van 24 januari bij het schor Rattekaai (3 ex.). Bij eerstgenoemde telling viel de aankomst van de kiekendieven tussen circa 20 minuten voor zonsondergang en 20 minuten erna. De vogels vielen in op de slaappleaats tussen 10 minuten voor zonsondergang en 25 erna. Bij de

telling op het schor Rattekaai vielen de vogels 25 minuten na zonsondergang in. Om iets zinnigs te kunnen zeggen over bijvoorbeeld mogelijke relaties tussen weersomstandigheden en aankomsttijden zijn uiteraard meer gegevens nodig.

Discussie

In totaal werden op de Bevelanden 4 tot 7 vaste slaapplaatsen vastgesteld. Van de Totalplas werd bovendien een slaapplaats vermoed, maar hiervan zijn geen gegevens voorhanden. Het bestaan van een slaapplaats in het westelijk deel van Zuid-Beveland is overigens niet ondenkbaar. Tevens zou zich nog een slaapplaats in het meest oostelijk deel van Zuid-Beveland (schor Waarde, ingedijkt schor bij Bath?) kunnen bevinden. Dit is m.i. echter niet aannemelijk aangezien zich al twee slaapplaatsen (Rattekaai en Markiezaat) in dit deel van Zuid-Beveland bevinden. Het totaal aantal slaapplaatsen tijdens de winter van 1987/88 zal dan ook maximaal rond de acht hebben gelegen.

Het aantal Blauwe Kiekendieven op de slaapplaatsen tijdens de winter van 1987/88 bedroeg minimaal 20 exemplaren. Omdat door het ontbreken van systematisch verzamelde gegevens geen goed overzicht aanwezig is van het aantal exemplaren op de slaapplaatsen tijdens de voorgaande winter, is een goede vergelijking met de winter van 1986/87 niet mogelijk. Echter, tijdens de voorgaande winter werden alleen al bij het westelijk schor Rattekaai maximaal ruim 20 exemplaren geteld, zodat het aantal kiekendieven op de Bevelandse slaapplaatsen toen zeker hoger heeft gelegen. Waarschijnlijk is dit verschil te wijten aan de zachte winter van 1987/88 i.t.t. die van 1986/87.

Het aantal exemplaren op de verschillende slaapplaatsen was redelijk constant en wij kunnen dan ook aannemen dat het in alle gevallen om overwinteraars ging. Het komt namelijk nog wel eens voor dat slaapplaatsen alleen in het late najaar en het vroege voorjaar worden gebruikt, waarbij het dan gaat om doortrekkende Blauwe Kiekendieven die niet speciaal op vaste slaapplaatsen komen (Blaakman, 1986). Ook het totaal aantal slapende Blauwe Kiekendieven op de Bevelanden was redelijk constant.

Samenvatting

Tijdens de winter van 1987/88 werden op systematische wijze tellingen van Blauwe Kiekendieven (*Circus cyaneus*) op 7 potentiële slaapplaatsen op de Bevelanden uitgevoerd. Dit o.a. in het kader van de internationale Blauwe Kiekendieventellingen. Minimaal vier van de getelde gebieden bleken inderdaad regelmatig als slaapplaats te worden gebruikt. Het totale aantal slaapplaatsen op Noord- en Zuid-Beveland bedroeg naar schatting maximaal acht. Van de slaapplaatsen waarvan de preciese ligging kon worden vastgesteld bleken er

zich drie in het riet te bevinden en één in een veld Engels Slijkgras op een schor. Een mogelijke uitwisseling tussen de slaapplaatsen van het Markiezaat en die bij Rattekaai kon door de beperkte gegevens niet worden vastgesteld. Het aantal Blauwe Kiekendieven op alle bekende Bevelandse slaapplaatsen bedroeg minimaal 20 exemplaren en dit aantal en de aantallen per slaapplaats bleef ongeveer constant zodat het waarschijnlijk vrijwel alleen overwinterende vogels betrof. Het totaal aantal overwinterende Blauwe Kiekendieven lag lager dan tijdens de winter van 1986/87, hetgeen waarschijnlijk een gevolg is van de extreem zachte winter. Het percentage adulte mannetjes over alle tellingen bedroeg 17%, hetgeen vrijwel gelijk was aan het landelijke percentage.

Met dank aan de tellers, te weten: André Hannewijk, André van Kleunen, Hans van Loon, Jack Mangelaars, Mieke Tinge, Jos Tramper en Geert van der Vliet.

Literatuur

Blaakman, E., 1986.

Slaapplaatstellingen van de Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus*) in West-Zeeuws-Vlaanderen. 't Duumpje 12 (4): 14-15.

Blaakman, E., 1988.

Slaapplaatstelling Blauwe Kiekendief winter 1987/88. 't Duumpje 14 (1): 13.

Castelijns, H., 1988.

Slaapplaatsen van Blauwe Kiekendieven in de winter 1987/88 in Oost-Zeeuws-Vlaanderen. Steltkluut 18: 108-112.

Duin, G. van en F. Vogelzang, 1988.

Voorlopig verslag (gestencild) slaapplaatstellingen Blauwe Kiekendieven in Nederland.

Waanders, J., 1988.

Slaapplaatsen Blauwe Kiekendieven op de Bevelanden winter 1986/87. 't Heelblaadje 6 (2): 3-7.

Broedvogels van Kwistenburg en enkele Schengekreeken

Geert van der Vliet

WESTERSCHENGE en VISGAT.

In 1988 werden de aantallen broedvogels van de oeverlanden en het aangrenzende bouwland van de Westerschenge en het Visgat voor het eerst in z'n geheel geteld. Beide kreeken maken deel uit van de restanten van de voormalige zeearm het Schenge, die Wolphaartsdijk scheidde van het "vasteland" van Zuid-Beveland. Tezamen met de kreek in de Heerenpolder, de Oosterschenge en enkele kreekrestanten in de Wilhelminapolder vormen de Westerschenge en het Visgat de laatste overblijfselen van deze getijdearm. Door de bedijking van de Schengepolder in 1874, werd het laatste deel van het Schengegebied bedijkt, waardoor de Westerschenge binnendijs kwam te liggen. Tientallen jaren terug lagen er nog weilandcomplexen langs de Westerschenge, zoals die nu nog te vinden zijn langs de Heerenpolderseweel en de Oosterschenge. Voor de komst van het gemaal de Piet werden deze weilanden gebruikt om het water voor korte of langere tijd op te vangen. De afsluiting van de Zandkreek zal er toe geleid hebben dat het polderwater gemakkelijker kon worden weggepompt, waardoor de weilanden hun functie verloren en ze omgezet werden in bouwland.

Thans kent het Westerschenge, waarvan het water brak (oligohalien tot mesohalien) is, weinig afwisseling en bestaat voornamelijk uit ondiep water omgeven door een brede rietkraag. Op enkele plaatsen vinden we een begroeiing met o.a. harig wilgenroosje, engelwortel en roodzwenkgras. Hier en daar heeft zich wat struweel ontwikkeld. De weilanden langs de kreek zijn allemaal verdwenen, op twee na. Nabij de vogelhut ligt een klein perceel waarin zich nog een drinkput bevindt. In het gedeelte van het Zeeuwse Landschap liggen twee recent geschoonde drinkputten in een smalle strook weiland dat onlangs is verworven. Grenzend hieraan wordt door het Landschap jaarlijks een gedeelte oeverland gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Op dit gedeelte heeft zich een rijke vegetatie kunnen ontwikkelen met o.a. bijenorchissen. Bij lage waterstanden in augustus en september vallen de ondiepste delen van de kreek droog. De vrijkomende slikjes worden dan intensief door steltlopers gebruikt. De grond in de Schengepolder is zandig wat elders op Zuid-Beveland relatief weinig te vinden is. De Westerschenge en haar oeverlanden wordt geheel door akkerland omgrensd.

Het Visgat is een kleine kreekrest met zoet water in de Nieuw-Sabbingepolder. Aan twee kanten wordt zij door een rietkraag omzoomd. De resterende

oever grenst direct aan akkerland. Aan deze zijde zijn onlangs drie grote jachthutten opgesteld door lieden met ongetwijfeld een andere kijk op vogels dan wij.

In totaal zijn ongeveer 12 bezoeken aan het gebied gebracht. Omdat veel soorten hun grootste zangactiviteit in de vroege ochtenduren ten toon spreiden zijn de meeste bezoeken gedaan van 2 uur voor zonsopgang tot 1 uur erna. Bruine Kiekendieven zijn overdag en in de avonduren geïnventariseerd. Voor de Waterrallen werden enkele nachtelijke bezoeken gebracht.

Uit de tabel blijkt dat de Kleine Karekiet verreweg de algemeenste soort is, gevolgd door de Rietzanger, Rietgors en de Meerkoet. Opvallend was dat twee paar Rietgorzen in een aardappelveld broedden. Ook vonden later in het seizoen nog nieuwe vestigingen plaats. Hoewel de Bosrietzanger op veel plaatsen werd gehoord bleek het vaak betrekking te hebben op doortrekkers. Of de Grote Karekiet gebroed heeft is niet zeker. Hij werd slechts éénmaal (29 mei) gehoord, wat toch wel laat is. In de voorgaande jaren broedde de Grote Karekiet waarschijnlijk ook al op het Westerschenge met 1 paar. De Blauwborst broedde bij de vogelhut. Vanaf april tot juli waren de vogels waar te nemen. Merkwaardig was een wijfje Tapuit die alarmeerde met voedsel in de bek. Waarschijnlijk heeft zij gebroed in één van de steile kanten waar het bouwland overgaat in rietland. De Waterral werd ondanks de vele bezoeken weinig gehoord. Een bijzondere verschijning was de Kwartel, die voor het eerst op 29 mei werd gehoord. In totaal broedde er 6-7 paar, verspreid over de Schengepolder en de Broeder en Zusterpolder. Eén paar zat in de luzerne, 2 in graan en 1 in de gerst. Ook hoorde ik ze in bietenland en in grasland roepen. Er ontbraken ook enkele soorten als broedvogel zoals Tureluur (3 paar in 1987), Plevieren, Kluten en Baardmannetjes, die voorheen wel in het gebied broedden. Opvallend was de aanwezigheid van Grutto's gedurende het broedseizoen. Het is niet zeker of er gebroed is. Hieronder volgt een lijst met broedvogels van het Westerschenge en het Visgat.

1988	<u>W E S T E R S C H E N G E</u>		<u>V I S G A T</u>
<u>Soort</u>	<u>Kreek + Oevers</u>	<u>Aangrenzend bouwland</u>	
Snor	1	-	-
Grote Karekiet	0-1	-	-
Kleine Karekiet	77-82	-	4
Bosrietzanger	5	-	2

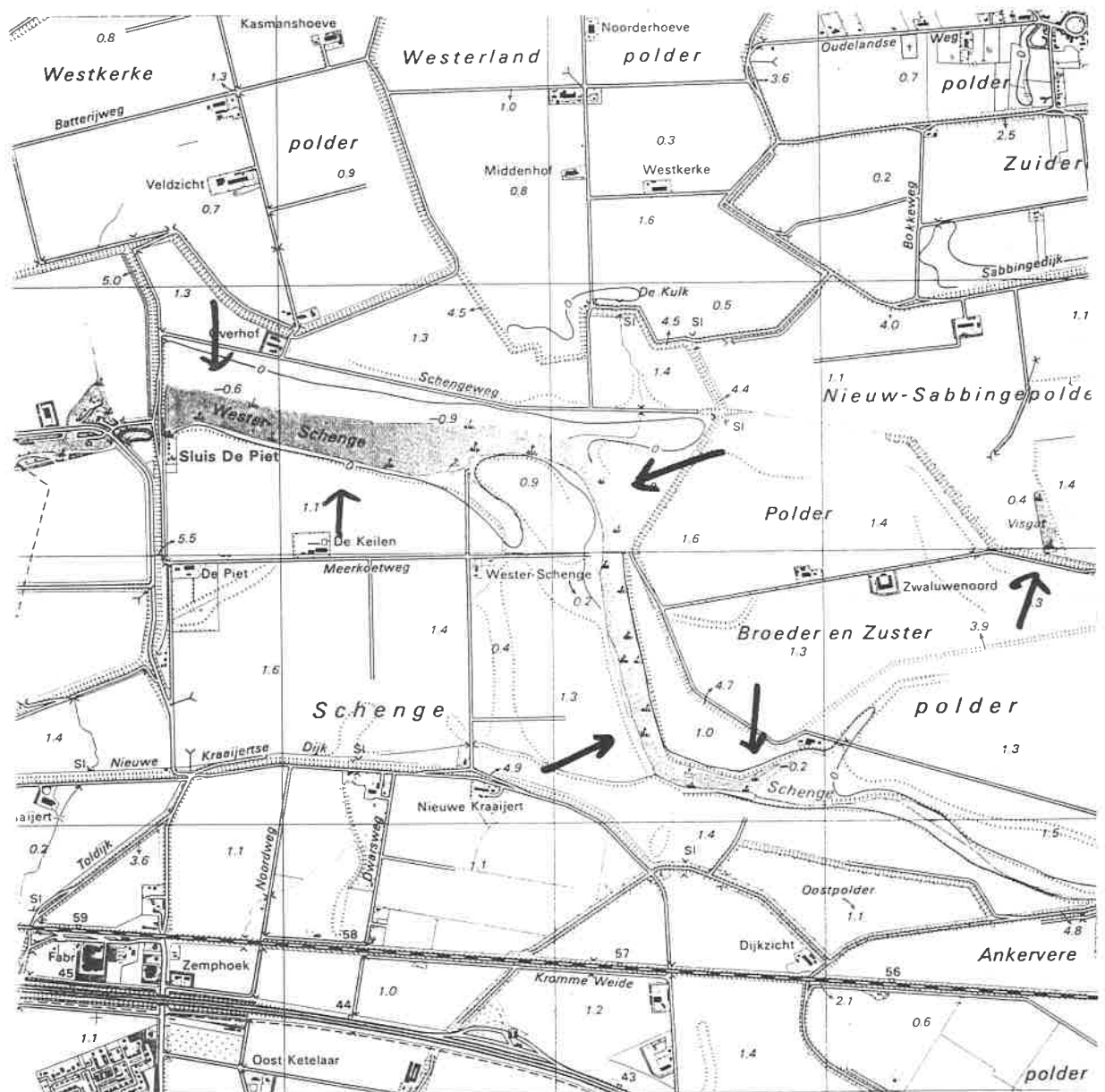
W E S T E R S C H E N G EV I S G A T

Rietzanger	20-22	-	-
Tapuit	0-1	-	-
Blauwborst	1	-	-
Rietgors	18	-	-
Veldleeuwerik	-	± 15	-
Graspieper	-	3 onvolledig	-
Gele Kwikstaart	1	4-5	-
Witte Kwikstaart	1	-	-
Kwartel	-	3 (6-7) *	-
Patrijs	-	3	-
Fazant	-	+	-
Koekoek	1	2	-
Bruine Kiekendief	4	-	-
Kievit	-	7	-
Scholekster	1	3	-
Fuut	6	-	-
Dodaars	-	-	1
Waterral	2-3 onvolledig	-	-
Meerkoet	±20	-	2
Waterhoen	4	-	?
Wilde Eend	10 onvolledig	-	2
Slobeend	1	-	1-3
Kuifeend	2	-	1
Tafeleend	-	-	1
Bergeend	3	-	-

* totaal aantal paren tussen haakjes

KWISTENBURG

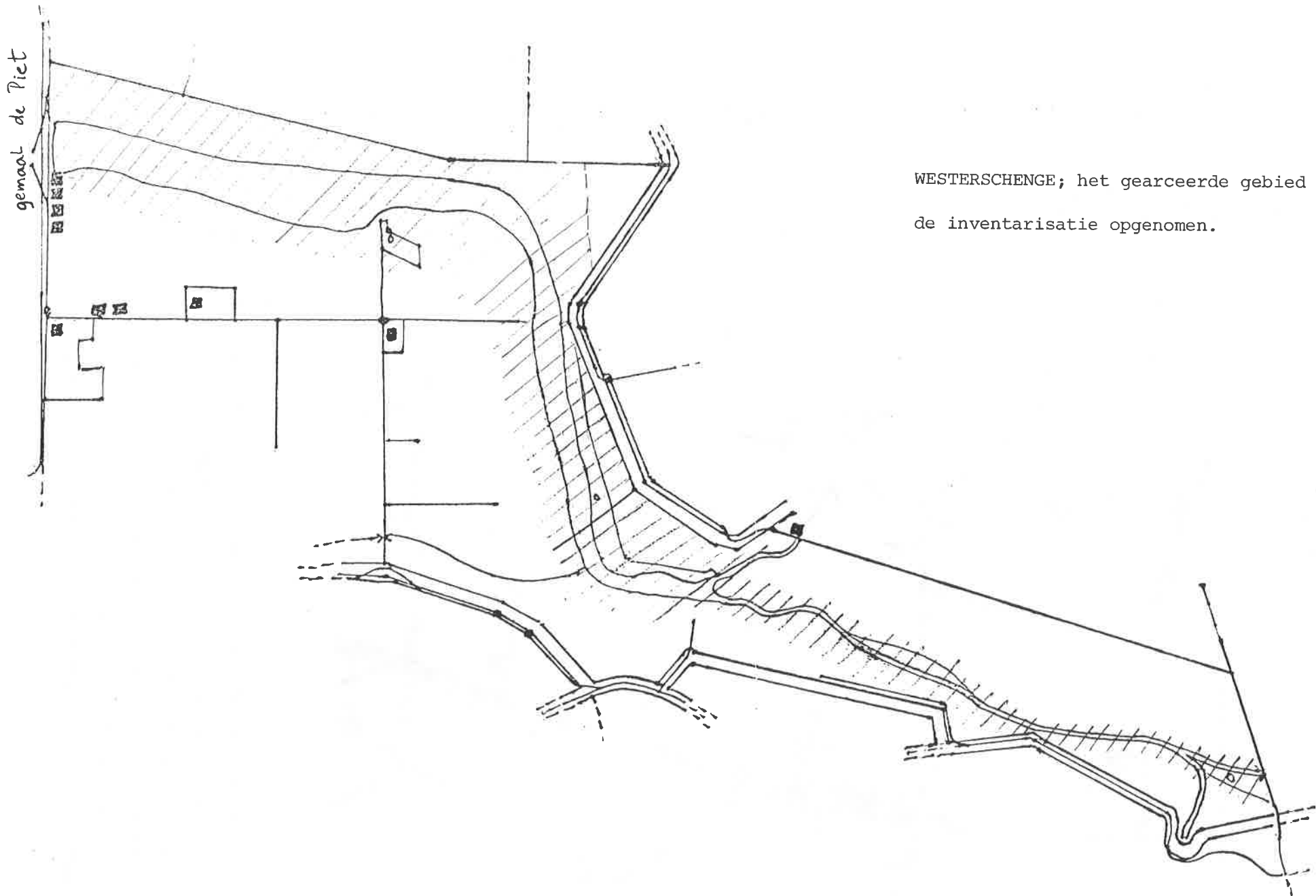
In de zuid-oost hoek van het Veeerse Meer ligt een nog vrij ongestoord en aaneengesloten complex van slikken en grasland, dat bekend is onder de naam Kwistenburg. Tot 1961, het jaar waarin het Veeerse gat werd afgedamd, stond het gebied onder invloed van eb en vloed en waren er schorren en slikken te onderscheiden. Tegenwoordig kent het Veeerse Meer in de zomer een hoog waterpeil ten behoeve van de watersport en in de winter een laag voor de landbouw. Hierdoor ligt het slik in de winter grotendeels droog. Om deze reden en door de betrekkelijke rust die er nog heerst is het gebied uitgroeid tot een belangrijk

Situering Westerschenge en Visgat.

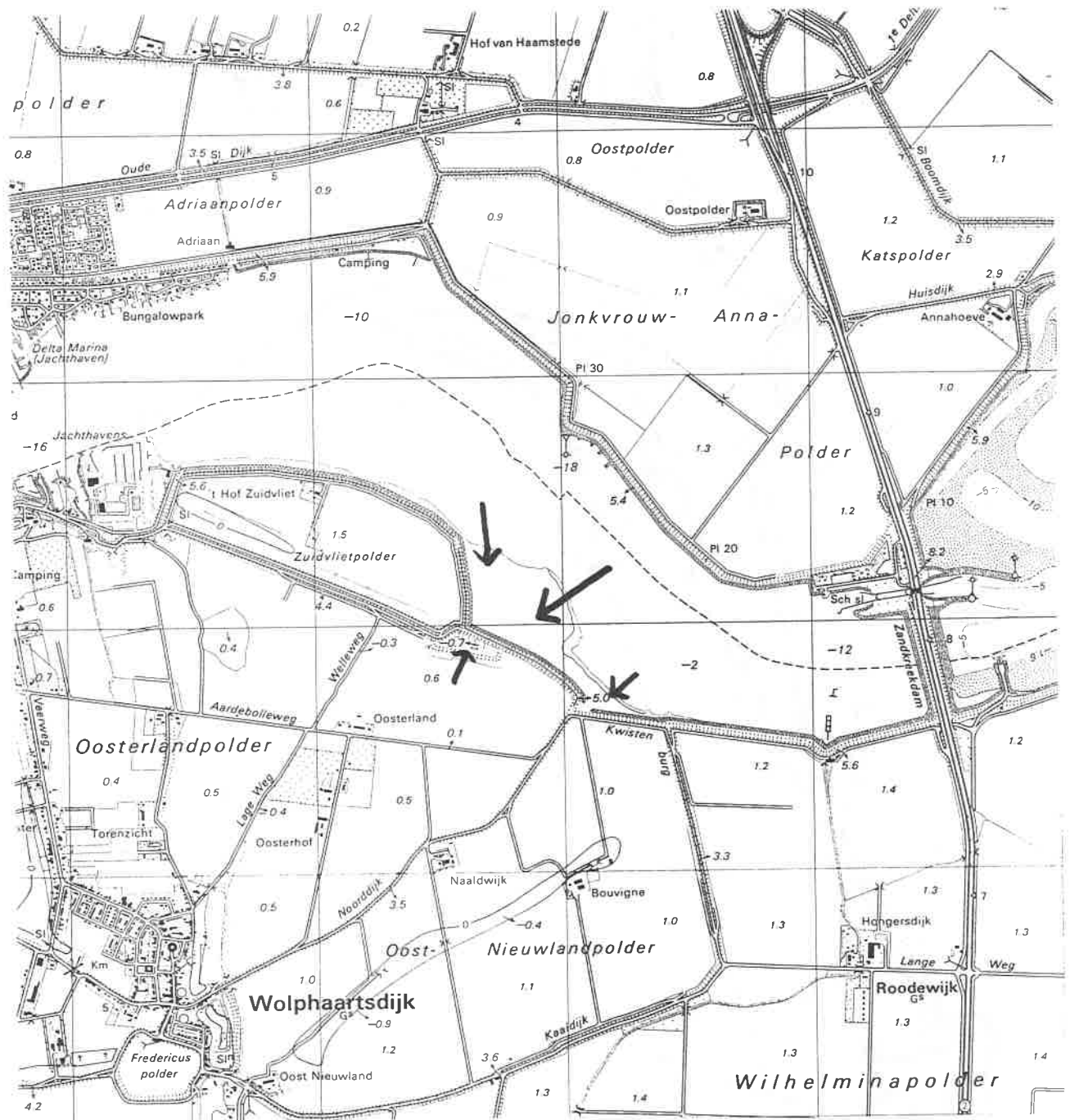
fourageer- en rustgebied voor trek- en wintervogels. In de zomer is het beschikbare areaal door het hogere waterpeil veel kleiner en is voor de vogels alleen het grasland met een smalle strook slik beschikbaar. Het grootste deel hiervan is verruigd, alleen langs de randen nabij het water worden zeekraalvelden aangetroffen. Achter de dijk van Kwistenburg bevindt zich nog een kleine inlaag waarin zilt weiland met ondiepe plasjes en sloten aan te treffen zijn. De zeedijk wordt gedeeltelijk beweide en is begroeid met opslag van o.a. meidoorn, vlier en hondsroos. Als herinnering aan de tijd van eb en vloed vinden we nog de mooie muraltmuurtjes.

Van regelmatig beheer in Kwistenburg is tot 1988 nauwelijks sprake ge-

WESTERSCHENGE; het gearceerde gebied is in de inventarisatie opgenomen.

weest. Incidenteel werd het gebrand of gemaaid en beweid met koeien en schapen. Sinds 1988 is het gebied in beheer bij Staatsbosbeheer. Het verruigde deel is gemaaid waardoor weer kansen kunnen ontstaan voor soorten als Kievit, tureluur en scholekster, die thans slechts in kleine aantallen in het gebied broeden. De meeste inventarisaties werden in de vroege ochtenduren uitgevoerd, soms ook wel in de avond. Een overzicht van de broedvogels van Kwistenburg over de jaren 1984 tot en met 1988 volgt op de volgende bladzijde.

Situering van Kwistenburg

Overzicht van de broedvogels van K W I S T E N B U R G.

Soort	1984	1985	1986	1987	1988
Kleine Karekiet	x	x	1	3	3-4
Grasmus	-	-	-	-	1
Rietgors	3	2	4-5	5-6	3-5
Veldleeuwerik	10	10	5	x	5
Graspieper	±15	±15	14-16	±15	13
Gele Kwikstaart	-	-	1	1-2	1
Merel	-	-	-	-	1
Boerenzwaluw	1	-	-	-	-
Houtduif	x	x	x	x	1
Patrijs	-	-	1	1	-
Fazant	x	4	1	-	-
Koekoek	1	1	1	1	1
Bontbekplevier	1	1	-	1	-
Strandplevier	-	1	1	1	1
Tureluur	9	7	6-7	5	5
Kievit	4	6	5	2-3	3
Scholekster	1	1	1	2	1
Kluut	2	3	4-5	4	-*
Wilde Eend	2	1	1	x	x
Slobeend	-	-	-	1	1-2
Bergeend	1	1	1	1	1
Waterhoen	1	-	-	-	1
Kokmeeuw	-	-	1	-	-
Visdief	12	6-7	4	6	14
Noordse Stern	1	1	1	0-1	1

- : Gedurende het seizoen niet waargenomen in het gebied.

x : Wel in het gebied gebroed maar niet geteld.

* : In 1988 broedden er geen kluten in het telgebied maar op een akker achter de inlaag nestelden ± 8 paar .

TERLUCHT.

Terlucht is een kleinschalig, boomrijk gebied tussen 's-Heer Arendskerke en de Planketent in. Het is ontstaan tengevolge van een dijkdoorbraak. De weel, die hier nog een restant van vormt, bevat polyhalien water en is bekend vanwege het voorkomen van "levende riffen" van palingbrood. Langs de oever van de weel bevindt zich een smalle strook weiland met enkele rietlandjes. Het belangrijkste bosgedeelte bestaat uit een populierenplantage met een ondergroei van bramen en brandnetels. Plaatselijk hebben zich elzen, meidoorns en enkele eiken gevestigd, waardoor het bos een meer divers karakter begint te krijgen. Het geheel is omgeven door een elzensingel die geregeld wordt gesnoeid. Rondom een aangrenzende villa is een naaldbosje met voornamelijk sparren aangeplant. De bosschages tegen de weel aan bestaan voornamelijk uit iepen en elzen met hier en daar een enkele eik. Zowel in het weidegebied als in het bosgebied bevinden zich enkele poelen, die gebruikt worden door groene kikkers en gewone padden.

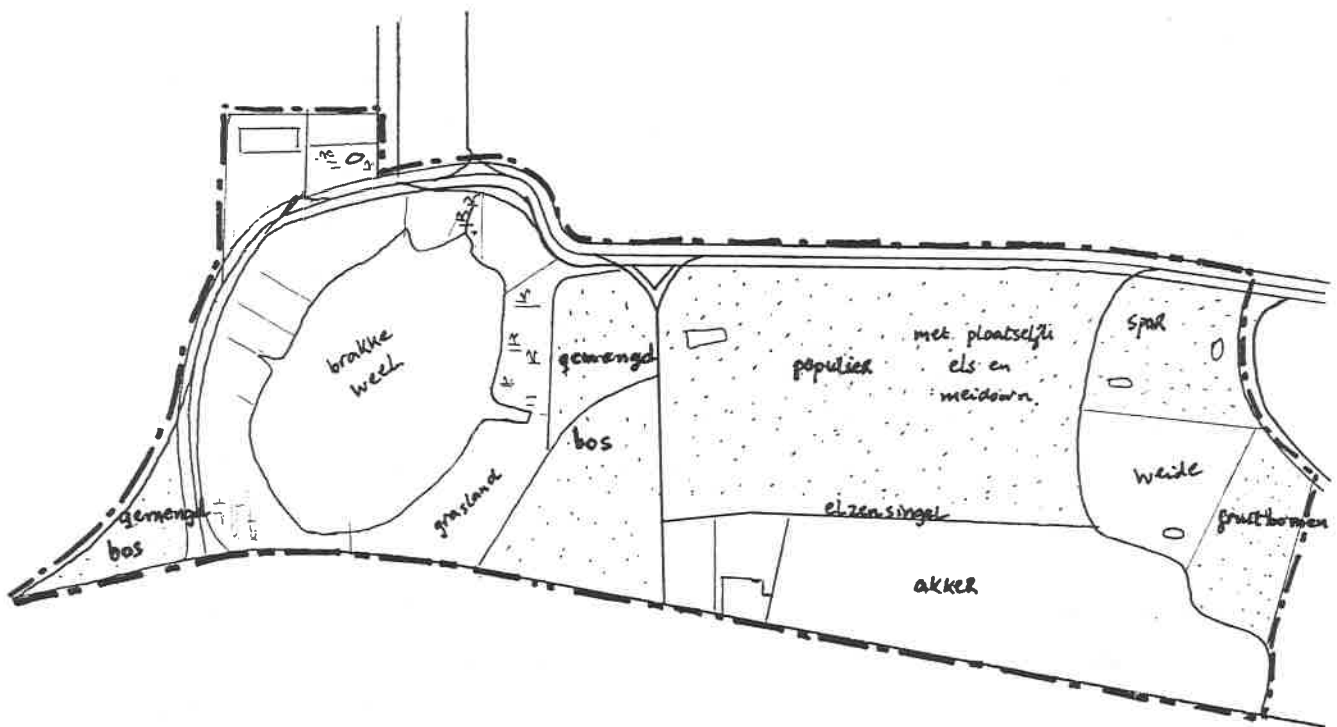
In 1989 werden de broedvogels van het beschreven gebied geïnventariseerd. Interessante broedvogels waren ondermeer: waterral, ransuil, grote bonte specht en boomkruiper. Mogelijk heeft ook de groene specht in het gebied gebroed. De soort werd het gehele seizoen door regelmatig gehoord en gezien; het nest werd echter niet gevonden. De wielewaal die op 26 mei werd gehoord had betrekking op een doortrekker. De nachtegaal ontbrak als broedvogel hoewel in voorgaande jaren regelmatig 1 paar aanwezig was, Hetzelfde geldt voor de grauwe vliegen-vanger. In totaal kwamen op Terlucht 27 soorten tot broeden. Hieronder volgt een overzicht.

1989

T E R L U C H T

<u>Soort</u>	<u>aantal</u>
Wilde Eend	3
Fazant	2
Waterral	1
Waterhoen	5
Meerkoet	2
Scholekster	1
Tureluur	1
Kluut	1 - 2
Houtduif	niet geteld
Ransuil	1
Groene Specht	0 - 1
Grote bonte Specht	1 - 2
Heggemus	8 -10

Kleine karekiet	7
Bosrietzanger	3
Spotvogel	2
Tjijtjaf	2 - 3
Merel	11-13
Zanglijster	5 - 7
Koolmeer (in nestkast)	1
Pimpelmees (in nestkast)	4
Boomkruiper	1
Vlaamse Gaai	0 - 2
Ekster	1
Tuinfluitier	2
Zwartkop	4
Winterkoning	12-13
Spreeuw	niet geteld
Grote Lijster	1
Huismus	niet geteld

----- . Prens geïnventariseerd gebied

Plattegrond Terlucht.

OOSTERSCHENGE

De Oosterschenge is ontstaan bij de bedijking van de Wilhelminapolder in 1809. Door de variatie in biotopen herbergt de kreek een vrij groot aantal broedvogels, namelijk 52. Het water van de kreek is brak (mesohalien) en herbergt evenals de weel van Terlucht palingbrood, dat onder bepaalde omstandigheden kan uitgroeien tot "levende riffen". Naast de kreek bestaat het terrein voornamelijk uit laaggelegen, meest hollebollige, graslanden, maar ook hogere delen zijn aanwezig. In het midden van de kreek, tussen Oosterschenge en Boerengat bevindt op zo'n hogere voormalige plaat een stuk bouwland. Langs de kreek zijn smallere en bredere rietkragen te vinden, op sommige plaatsen verruigd door wilgenroosjes, vlier en brandnetels. Op enkele plaatsen langs de rand van het gebied staan rijen populieren. Enkele weilanden grenzen direct aan het open water; andere doen dit indirect door de aanwezigheid van een smalle strook verruigd oeverland, welke geschikte broedgelegenheid biedt aan soorten als de kuifeend. De sloten in het gebied zijn begroeid met moerasplanten. Recent zijn op een tweetal plaatsen stukjes bos aangeplant. Meer oorspronkelijk zijn de heggen van meidoorn, vlier en iep, waarvan er nog maar enkele over zijn. De graslanden kennen een rijke vegetatie. In het deel van het Zeeuwse Landschap komen o.a. meiorchis en rietorchis voor. Het aantal drinkputten is de laatste tijd afgenomen door het uitschuren van met name de zuidoever, waardoor zeker twee putten in de kreek zijn "verdronken". In de zuidwesthoek bevindt zich een klein boomgaardje met enkele hoogstambomen, enkele heggen en enkele knotbomen (de Planketent), waar verschillende zangvogels tot broeden komen.

In 1989 is de Oosterschenge op broedvogels geïnventariseerd. Soorten die recent hier nog gebroed hebben (nog in de eerste helft van de jaren tachtig), maar nu afwezig zijn, zoals de snor (meestal 1 paar) en de zomertaling (meestal 1 paar). lijken toch te wijzen op een mogelijke vermindering van de geschiktheid van de Oosterschenge als broedgebied voor kritische soorten. Andere soorten zoals de grauwe vliegenvanger broeden niet jaarlijks in het gebied. Het mannetje zomertaling dat op 9 april gezien werd bleek een doortrekker te zijn. Hoewel de blauwborst zich in de Westerschenge wel definitief lijkt te hebben gevestigd, ontbreekt hij nog in de Oosterschenge. Het mannetje dat op 13 april zingend werd waargenomen was een doortrekker. De watersnip, op de Bevelanden toch een zeldzame broedvogel, was met minstens 1 paar aanwezig. Ondanks de aanhoudende geruchten hebben wij geen aanwijzingen gevonden voor het broeden van de roerdomp. Opvallend waren ook hier de kwartels. Eind mei werden er bij de Roodewijk 2 roepende exemplaren in graan- en 2 in luzernepercelen gehoord. Later waren er hier nog 2 aanwezig. Tevens werd er 1 gehoord in een graan/luzerneveld tegen de Oude Veerdijk aan. De kluten lijken de weilanden voorgoed verlaten te hebben (door te intensieve beweiding?) en broeden nu op de akker tussen de Oosterschenge en het Boeren-

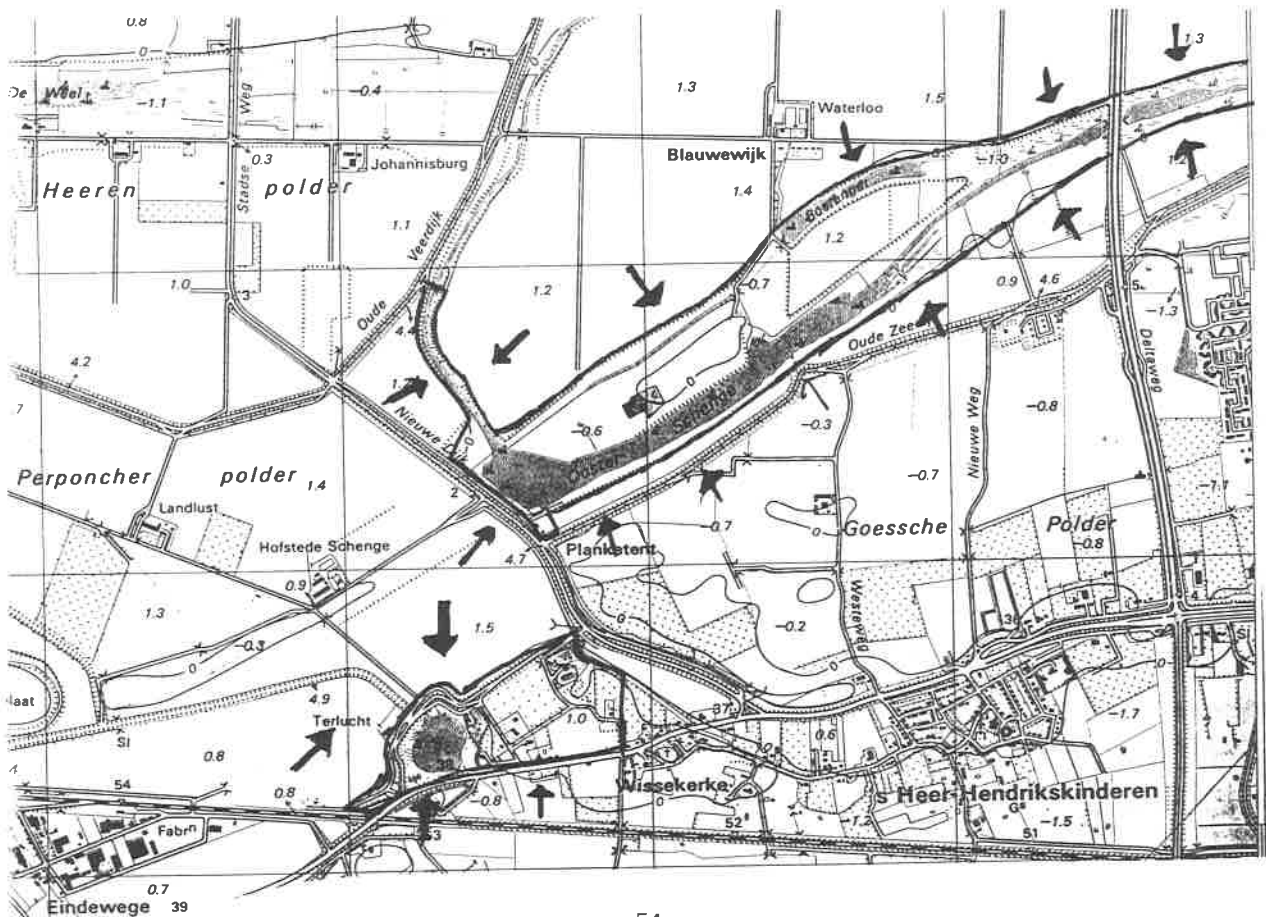
gat. De kokmeeuw broedt recent weer in het gebied. In 1988 waren er 2 paar aanwezig. In 1989 werden verspreid over 2 locaties totaal 20 nesten geteld, waarvan er 14 bezet waren. Mogelijk heeft tussen de kokmeeuwen ook één visdiefje gebroed. Hieronder volgt de lijst met broedvogels.

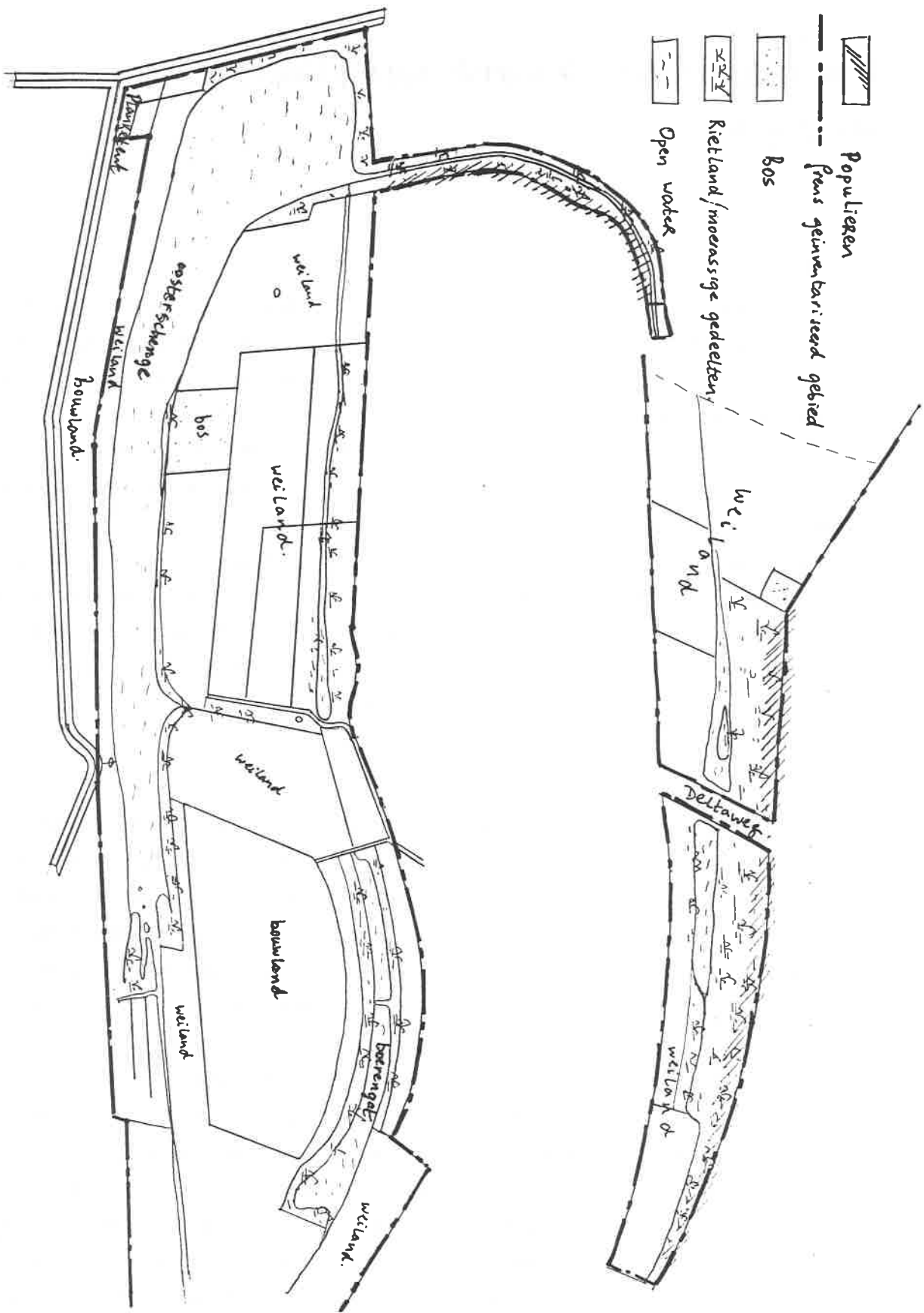
1989

O O S T E R S C H E N G E

<u>Soort</u>	<u>Aantal</u>	
Dodaars	2	
Fuut	4 - 5	
Knobbelzwaan	2	
Bergeend	enkele	
Wilde Eend	tientallen	
Wintertaling	3	
Slobeend	9 - 10	
Tafeleend	5	
Kuifeend	20-23	
Bruine Kiekendief	3	
Patrijs (op bouwland)	4	
Kwartel (op bouwland)	2 - 4	
Fazant	niet geteld	
Waterral	5	
Waterhoen	12	
Meerkoet	± 21	
Scholekster	19-22	
Kievit	18-23	
Grutto	17-19	
Tureluur	11-13	
Watersnip	1	
Kluut	10-11	
Kokmeeuw	14	
Visdief	0 - 1	
Houtduif	niet geteld	
Tortelduif (Planketent)	1	
Koekoek	3	
Veldleeuwerik (in weiland, bouwland)	2	niet geteld)
Huiszwaluw (Planketent)	1	
Graspieper (in weiland, bouwland niet)	10-11	geteld)

Gele Kwikstaart	3
Witte Kwikstaart (Planketent)	1
Heggemus	12
Kleine karekiet	50-55
Bosrietzanger	12-13
Rietzanger	9-11 + 1 op bouwland in luzerne.
Spotvogel	2
Grasmus	5
Fitis	1
Tjiftjaf	1
Merel	7
Zanglijster	2
Koolmees	2
Tuinfluitier	7
Winterkoning	11
Spreeuw	niet geteld
Zwarte Kraai	1
Ekster	niet geteld
Kauw (Planketent)	1
Huismus	niet geteld
Ringmus (Planketent)	enkele
Rietgors	11-13 + 1 op bouwland in luzerne.

Plattegrond Oosterschenge

Broedvogels van het Zwartsluisje bij Goes

Jethro Waanders

Inleiding

Steeds weer worden er natuurgebieden bedreigd met aantasting of algehele verdwijning. Helaas vormt de oude hoogstamboomgaard met het aangrenzende heggengebiedje bij het Zwarte Sluisje hierop geen uitzondering. Een bestemmingsplan voor het oostelijke gedeelte van dit gebied is nog in voorbereiding, maar mochten de plannen van de gemeente Goes met dit gebied doorgang vinden dan zal er van de bestaande waarden van dit object weinig overblijven, hetgeen weer een belangrijk verlies zou zijn.

Om de ornithologische waarde van het gebied aan te tonen vond in het broedseizoen van 1986 een inventarisatie plaats van de aanwezige broedvogels. Deze inventarisatie werd verricht door leden van de Vogelwerkgroep Beveland. Dit verslag tracht de waarde van het gebied aan te tonen en wij hopen dat het mag bijdragen tot het behoud van het gebied.

Beschrijving van het gebied

Het betreffende terrein is direct ten westen van de woonwijken van Goes-West gesitueerd en vormt één van de laatste resten van de Goese Poel. De oppervlakte beslaat ongeveer 20 ha. De noordkant van het gebied wordt begrensd door de weg 's-Heer Hendrikskinderen - Goes en de westkant door de recentelijk aangelegde A 256. Gras- en bouwland begrenzen het zuidelijk gedeelte. Aan de noordwest kant van het object bevinden zich verder enkele villa's. Het noordelijke gedeelte van het gebied bestaat uit twee oude hoogstamboomgaarden welke worden gescheiden door een voormalig industriespoorlijntje dat het gehele gebied in de noord-zuid richting in tweeën deelt. Deze hoogstamboomgaarden beslaan samen circa één derde van de oppervlakte van het gebied. De rest van het terrein bestaat uit grasland, waarin enkele drinkputten liggen. Zowel het grasland als de boomgaard worden beweid. De overgang van boomgaard naar grasland wordt gevormd door een rij hoge populieren, enkele heggen en knotwilgen. In de weilanden bevinden zich enige tientallen meters heg. De sloot die zich aan beide zijden van het spoorlijntje bevindt, is voor het grootste deel sterk verruigd.

Door het gebied loopt een watergang die uitmondt in een duiker met schuif, het zogenaamde Zwarte Sluisje. Aan de noordkant bevinden zich verder een woonhuis en een boerderij met erfbeplanting.

Methode

De zangvogels werden geïnventariseerd volgens de zgn. territoriumkarteringsmethode. De overige soorten door middel van het lokaliseren van broedparen (Hustings et. al. 1985). De eerste methode houdt in dat per soort alle territoria in kaart worden gebracht, waarna het aantal broedparengelijk wordt gesteld aan het aantal territoria. Hiertoe werden tijdens een bezoek alle op territorium wijzende waarnemingen (zang, balts, e.d.) in kaart gebracht. Aan het einde van het broedseizoen werden alle gegevens volgens bepaalde richtlijnen samengevoegd tot de desbetreffende territoria. De tweede methode berust op hetzelfde principe als de territoriumkarteringsmethode, echter de territoria worden onderscheiden op grond van waarnemingen van aanwezige exemplaren c.q. paren, ouders met jongen enz.

Het gebied werd zes keer bezocht in de periode van begin april tot en met half juni, waarvan vijf maal in de vroege ochtend d.w.z. vanaf drie kwartier voor zonsopgang. Een ronde duurde circa 1½ uur. De looproute werd telkens ergens anders begonnen en in een andere volgorde gelopen zodat elk gedeelte tijdens de optimale zangperiode werd bezocht. De interpretatie van de gegevens geschiedde volgens Hustings et.al. (1985).

Resultaten

In totaal konden 29 soorten met zekerheid als broedvogel worden genoteerd (zie tabel 1). Hoewel deze soort niet werd waargenomen, heeft mogelijk ook de Boomkruiper in het gebied gebroed. Het terrein is ideaal voor deze soort en het is niet onwaarschijnlijk dat zij door haar onopvallende verschijning over het hoofd is gezien. In 1984 werd het westelijk deel van het terrein ook al eens geïnventariseerd door medewerkers van de Plamologische

Dienst van Zeeland. Naast de soorten die in 1986 werden vastgesteld, broedden toen ook Holenduif en Graspieper en mogelijk Tuinfluiter, Kauw en Turkse Tortel in het gebied. Verder broedde o.a. in 1981 de Grote Bonte Specht in de boomgaard (waarschijnlijk vaker) en de Boomkruiper o.a. in 1979 en 1980 (archief Vogelwerkgroep Beveland).

Discussie

Hoewel de broedvogelaantallen per soort aan de lage kant zijn, heeft

Tabel 1. De broedvogels van het gebied bij het Zwart Sluisje in 1986.

<u>Soort</u>	
Wilde eend	4-5
Fazant	2
Waterhoen	1
Houtduif	7
Boerenzwaluw	1
Winterkoning	7-8
Heggemus	3-4
Roodborst	1
Merel	5
Zanglijster	1
Grote Lijster	1
Bosrietzanger	3
Kleine karekiet	1
Spotvogel	1
Braamsluipeer	1
Grasmus	1
Zwartkop	2
Tjiftjaf	2
Fitis	2
Grauwe vliegenvanger	1
Pimpelmees	aanwezig
Koolmees	aanwezig
Boomkruiper	?
Spreeuw	aanwezig
Huismus	aanwezig
Ringmus	aanwezig
Vink	1
Groenling	2
Kneu	3
Ekster	1

de grote landschappelijke variatie en de overgangen tussen de verschillende landschapselementen c.q. broedbiotopen geresulteerd in een relatief groot aantal soorten. Onder deze soorten bevinden zich enkele regionaal minder algemene soorten zoals Braamsluiper, Grote Lijster, Roodborst en Grauwe Vliegenvanger. Het grote aantal paren van de Winterkoning is, zeker na de strenge winters van 1984/85 en 1985/86 opvallend te noemen. Het gebied kan dan ook als ornithologisch waardevol worden aangemerkt. Ook landschappelijk bezien is het gebied bijzonder fraai. Het zou jammer zijn als dit gebied ten behoeve van bouwactiviteiten van de gemeente Goes zou moeten verdwijnen. Alhoewel een bestemmingsplan voor het oostelijk deel van het terrein nog in voorbereiding is en er nog geen concrete plannen bestaan, kon de gemeente al meedelen dat dit deel in de toekomst (d.w.z. binnen 10 à 15 jaar) mogelijk zal verdwijnen t.b.v. de stadsuitbreiding van Goes-West. Het westelijk deel van het gebied heeft een agrarische functie en is als zodanig beschermd tegen aantasting. Echter, indien het oostelijk deel zou worden volgebouwd, zal hiervan een zo verstorende invloed uitgaan dat het resterende deel, -welk overigens door de geringe oppervlakte nog van weinig betekenis zou zijn -, nog maar in beperkte mate van belang zou kunnen zijn. Aantasting of verdwijning van het gebied of een gedeelte ervan zal weer het zoveelste natuurhistorische verlies betekenen en dat dient dan ook voorkomen te worden. De gemeente doet er o.i. beter aan naar andere mogelijkheden voor stadsuitbreiding te zoeken. Een onderhouds- en restauratieplan voor het gebied in het kader van het Landschapsbeleidsplan van Goes is zeker aanbevelingswaardig, daar de waarden van de verschillende kleinschalige landschapselementen tengevolge van achterstallig onderhoud sterk achteruitgaan.

Dankwoord

Dank gaat uit naar de leden van de VWG Beveland die meewerkten aan de inventarisatie, Gerard van Zuylen (PPD-Zeeland) die toestemming gaf voor publikatie van de gegevens over 1984 en tevens naar dhr. Trimpe, de eigenaar van het gebied, voor het verlenen van toestemming tot het betreden van het terrein.

Literatuur

Hustings, M.F.H., R.G.M. Kwak, P.F.M. Opdam en M.J.S.M. Reijen (1985):

Vogelinventarisatie. Achtergronden, richtlijnen en verslaglegging.

Pudoc, Wageningen/ Vogelbescherming, Zeist.

Westerink, O.J. (1985): Landschapsbeleidsplan gemeente Goes. Gemeente Goes & de Stichting Landschapsverzorging Zeeland, Goes.

Adressenlijst

Secretariaat:

Jaap Woets, Adenauerstede 41-21, 4463 GB Goes, telefoon 01100-30407.

Jeugdwerk:

Annemiek Jansen, Irenestraat 9, 4316 BD Zonnemaire, telefoon 01112-2197.

Excursies:

Vacature, info: telefoon 01102-43925.

Fotowerkgroep:

Thijs Franse, telefoon 01100-28247.

Knot/Beheerswerkgroep:

Jaap Woets, telefoon 01100-30407.

Planologie:

Maurice Jansen, telefoon 01112-2197.

Paddestoelenwerkgroep:

Wim Kuijs, telefoon 01100-13543.

Plantenwerkgroep:

Pieter van Rijswijk, telefoon 01102-43475.

Vogelwerkgroep:

André Hannewijk, telefoon 01100-23660.

Zoogdierenwerkgroep:

Wies Vonck, telefoon 01100-23890

